

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἐλήφθη ἐκ λόγου ὃν ἀπήγγειλεν ὡς ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὁ ἔξοχος γάλλος πολιτευτὴς Λέων Βουρζουά κατὰ τὸ 13^{ον} διδασκαλικὸν συνέδριον τῶν Παρισίων. Σ. τ. Δ.

Η ΗΘΙΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἡ ἀγωγή δὲν πρέπει ν' ἀποβλέπη μόνον εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας. Τὸ ἔργον αὐτῆς δὲν περιορίζεται ποσῶς εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς παιδικῆς διανοίας (διότι παρασκευὴ πρὸς ἐπέκτασιν τῶν γνώσεων ἐν τῷ μετέπειτα βίῳ ὀφείλει πολὺ μᾶλλον νὰ εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς ἢ τὸ πλῆθος τῶν γνώσεων), τὸναντίον οὐδ' ἡμιτελὲς ἀκόμη δύναται νὰ θεωρηθῆ. Πρὸς συμπλήρωσιν ὀφείλει νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν παῖδα τὴν ἐσωτερικὴν φλόγα τὴν μέλλουσαν νὰ θερμαίνῃ καὶ φωτιζῆ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Οὗτος δὲ εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως.

Αὕτη δὲν δύναται νὰ γίνῃ δι' ὀρισμῶν καὶ ὑποθηκῶν· τὰ γενναῖα καὶ εὐγενῆ συναισθήματα δὲν διδάσκονται διὰ παραγγελμάτων. Ἵνα μεταδώσῃ τις τὴν αὐταπάρησιν καὶ ἀφοσίωσιν, ἵνα πείσῃ ἄλλον ὅτι ὀφείλει βλέπων πνιγόμενον νὰ ριφθῆ εἰς τὸ ὕδωρ ὅπως τὸν σώσῃ, ἐν μέσον ὑπάρχει, τὸ νὰ εἶνε αὐτὸς κάτοχος τῶν γενναίων αισθημάτων.

Πρέπει ὁ διδάσκαλος αὐτὸς πρῶτον νὰ ἔχῃ τὸ συναίσθημα, ὅπερ θέλει νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν μαθητὴν. Τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν δύναται νὰ κατορθώσῃ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος. Ἐὰν πᾶσαν στιγμὴν τοῦ βίου ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ προσφέρῃ ἑαυτὸν εἰς πάντας τοὺς περιστοιχίζοντας, εἰς πάντας τοὺς μαθητάς του, μεταδίδων εἰς αὐτοὺς ὅ,τι ἄριστον ἔχει ἐν τῷ ἑαυτοῦ πνεύματι καὶ ὅ,τι γενναῖον καὶ ὑψηλὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἀφιερῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν χρόνον καὶ τὸν κόπον αὐτοῦ. Πρέπει αὐτὸς νὰ αἰσθάνεται ἑαυτὸν πολὺ ἀγαθὸν (καὶ δὲν εἶνε τοῦτο τόσο εὐκολον), ἵνα ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ καθιστᾷ καὶ αὐτοὺς ἀγαθοὺς· νὰ αἰσθάνεται ἑαυτὸν πολὺ θαρραλέον, ἵνα ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ μεταδίδῃ καὶ εἰς ἐκείνους τὸ θάρρος· καὶ πολὺ γενναῖοφρονα, ἵνα μεταδίδῃ τὴν γενναιοφροσύνην. Ἦτοι πρέπει νὰ αἰσθάνεται ὅτι δὲν εἶνε εἰμὴ ὑπηρετὸς καὶ ὄργανον μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ ἔργου, ὑπὲρ οὗ συνεχῶς ἐργάζεται καὶ θυσιάζει ἑαυτὸν, ἵνα κατορθώσῃ νὰ διδάξῃ καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του οὐχὶ διὰ παραγγελμάτων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος

ὅτι ὑπάρχει τι ὑπέρτερον αὐτῶν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου ὀφείλουσι καὶ αὐτοὶ νὰ ταχθῶσι καὶ νὰ θυσιασθῶσιν ἴσως ἡμέραν τινά!

Οὕτω κατορθοῦται ἡ ἠθικὴ διάπλασις.

Ἄλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἐξάγεται ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐμφύτου ὑπεροχῆς καὶ ἀγαθότητος τοῦ διδασκάλου καὶ ὅτι οὐδεμία μέθοδος ὑπάρχει.

Ἐὰν ἀληθῶς οὕτως εἶχε, θὰ ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μὴ φροντίζωμεν περὶ τοῦ ἔργου τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως ἀναθέτοντες πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας εἰς τὴν φυσικὴν γενναιοφροσύνην τῶν μελλόντων νὰ διδάξωσι τὰ τέκνα ἡμῶν.

Ἄλλ' οὐχί, ὑπάρχει καὶ μέθοδος τις, καίτοι αὕτη δὲν ὑπισχνεῖται μεγάλα ἀποτελέσματα.

Ἦς συστηματικὴ καὶ τυπικὴ, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀξίαν λόγου ἐπιδρασίαν, ἐὰν μὴ συνυπάρχῃ μετὰ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν, ἅς ἀνωτέρω ἀνέφερα.

Ἐν τούτοις καὶ αὕτη δύναται, ἐν μὴ ὅλως νὰ συντελέσῃ, πάντως ὅμως νὰ διευκολύνῃ τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς μορφώσεως.

Φρονῶ ὅτι εἶνε ἀναγκαῖα ἡ ἄσκησις τῶν συναισθημάτων τοῦ παιδός, ὡς εἶνε ἀναγκαῖα ἡ ἄσκησις καὶ ἡ διὰ τῆς ἀσκήσεως τελειοποίησις τῶν αἰσθήσεων. Ἀπὸ τίνος χρόνου κατέστη παρ' ἡμῖν εὐτυχῶς κοινὴ ἡ ἐξίς τῆς γυμναστικῆς καὶ πλήθους ἄλλου σωματικῶν ἀσκήσεων, δι' ὧν τὰ σώματα τῶν νέων παρασκευάζονται σήμερον κάλλιον διὰ τὴν πάλην τοῦ βίου. Ὡσαύτως δὲ πρέπει νὰ ἐξασκῶνται τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, ἵνα κάλλιον τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἐκτελώσιν. Ὡς δὲ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐρχόμεθα εἰς σχέσιν πρὸς τὸν φυσικὸν κόσμον, διὰ τῶν συναισθημάτων ἐρχόμεθα εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸν ἠθικόν. Εἶνε λοιπὸν καὶ ταῦτα ὄργανα θεόμενα ἀσκήσεως καὶ ἀναπτύξεως.

Ἐνυπάρχει βεβαίως ἐν τῷ βάθει τῆς συνειδήσεως ἐκάστου ἡ καθολικὴ διάκρισις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Πράξις τις χειρίστη δὲν δύναται ἢ νὰ κινήσῃ τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ ἀγανάκτησιν παντὸς παραστάντος, καὶ πράξις καλλίστη θὰ κινήσῃ πάντως τὸν θαυμασμόν. Ἄλλὰ μετὰ τὴν πράξεως χειρίστης καὶ ἐτέρας καλλίστης ὑπάρχει πλήθος πράξεων, ὧν αἱ ἀπ' ἀλλήλων διαφοραὶ εἶνε πολὺ μικρότεραι, λεπτότεραι καὶ μᾶλλον δυσδιάκριτοι. Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ παιδός δύναται εὐκόλως νὰ διακρίνῃ τὸ τρίγωνον ἀπὸ τοῦ τετραγώνου, διότι ἐνταῦθα αἱ διαφοραὶ προσπίπτουσι καταφανῶς, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ σχήματα, ὧν δὲν δύναται ὁ ὀφθαλμὸς μετ' ἴσης εὐκολίας νὰ διακρίνῃ τὰ μικρότερα συμμετρικὰ σφάλματα καὶ τὰς μικρότερας ἀποχωρήσεις, αἵτινες ἀκριβῶς

ἀποτελοῦσι τὰς εἰδοποιούς διαφοράς. Βαθμηδὸν δὲ μανθάνει τις νὰ διακρίνη τὰς ἀνισότητας ταύτας τῶν γραμμῶν, τῶν γωνιῶν καὶ τὰς παραλλαγὰς τῶν χρωμάτων.

Τοιαῦται μικραὶ παραλλαγὰὶ ὑπάρχουσι καὶ μεταξύ τῶν ἠθικῶν πράξεων· πράξις τις δύναται νὰ εἴνε ὀλίγον τι καλλιτέρα ἢ χειροτέρα, ἢ πλάστιγξ δύναται σχεδὸν νὰ ἰσορροπῆ, οὐχὶ ὅμως τελείως. Τὰς κυμάνσεις λοιπὸν ταύτας τῆς βελόνης πρέπει νὰ μάθωσιν οἱ παῖδες νὰ διακρίνωσιν, διότι πολλάκις εἶνε ἀσήμαντοι... Ἐλάχιστον βάρος προστιθέμενον εἰς μίαν τῶν φαλάγγων τῆς πλάστιγγος ἀρκεῖ, ὅπως φέρῃ τὴν τελείαν ἰσορροπίαν δύο σημαντικῶν βαρῶν. Καὶ ἐν τῇ ἠθικῇ ὀφείλει νὰ προσέχη τις εἰς τὴν τελείαν ἀκριβείαν· διότι τὸ μικρὸν καὶ ἀσήμαντον ἐκεῖνο βάρος προστιθέμενον εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν φαλάγγα θὰ ἔχη ῥοπήν ἐπὶ σειράν ὅλην πράξεων ἀγαθῶν ἢ κακῶν τοῦ παιδὸς καὶ ἢ ἐσφαλμένη κρίσις τῆς σήμερον θὰ προχαράξῃ μακρὰν ὁδὸν δι' ὅλον τοῦ βίου διήκουσαν εἰς κρίσεις ἐσφαλμένας καὶ διαγωγὴν κακὴν καὶ θὰ παρασκευάσῃ τὸν μέλλοντα φαῦλον ἄνθρωπον.

Ἄς ἀκιδώμεν λοιπὸν τὸ ἠθικὸν συναίσθημα τοῦ παιδὸς, ἄς καλῶμεν διὰ πᾶν σφάλμα καὶ διὰ πᾶσαν αὐτοῦ ἀξιώπειαν πράξιν εἰς ἀποδοκιμασίαν ἢ ἐπιδοκιμασίαν αὐτὸν τὸν ἴδιον καὶ τοὺς συμμαθητάς του, ἄς καθιστᾶ αὐτὸν ἀδελείπτως ὁ διδάσκαλος προσεκτικὸν εἰς τὰς ἐλαφράς ὑποχρεώσεις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἄς θεωρῆ πρὸς ἔπαινον αὐτοῦ οὐ μόνον τὸ ὅτι ἔπραξε τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἠδυνήθη νὰ διακρίνη αὐτὸ (διότι συχνάκις εἶνε δύσκολον καὶ νὰ γνωρίσῃ τις τὸ καθήκον του), ἄς βαθμολογῇ μάλιστα αὐτὸν δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐξέφρασεν ἐπιδοκιμασίαν ἐπὶ καλῇ τινι πράξει.

Ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ ἡ ἰδέα εἶνε δύναμις, ἀφρητρία πρὸς πράξεις, καὶ ὅταν ἀπαξ ἐγγαρχῶθῃ εἰς τὸ πνεῦμα, ἀφρευτῶς θὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τὴν καρδίαν καὶ σύμπαντα τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ ἐν κεφαλαίῳ νομίζω ὅτι ἡ ἠθικὴ διάπλασις ὀφείλει πρῶτιστα νὰ ὁμαρῆται ἀπὸ τῆς μορφώσεως τοῦ ἠθικοῦ συναίσθηματος.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΙ¹

Ι'

Ἄν αἱ πρόδοι τῆς δημοτικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας πρέπει νὰ θεωρηθῶσι βραδείαι, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ δημοτικοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ μουσείου, ὅπερ

¹ Ἰδε σελ. 66.

εἶνε πρὸς τῇ Ἀρχαιολογικῇ ἑταιρίᾳ τῆς πόλεως ἡ βάσις καὶ τὸ κέντρον τῶν Ἀλεξανδρινῶν μελετητῶν.

Τὸ μουσεῖον τοῦτο συνέστη τῇ 16 Ἰουνίου 1892, ἐγκατεστάθη δὲ τὸ πρῶτον πλησίον τῆς βιβλιοθήκης ἐν τοῖς ἰσογειῖς τοῦ κτήματος Kircor ἐν τῇ Λεωφόρῳ τῆς ῥοζεττείου πύλης, ἀλλὰ τὰ κυριώτερα καὶ ὀγκωδέστερα τῶν ἀντικειμένων ἔμενον τὸ κατ' ἀρχὰς ἐγκαταλειμμένον ἐν τῷ κήπῳ τοῦ δημαρχείου. Διὸ ἀπεφασίσθη ἡ εἰς αὐτὸ τὸ δημαρχεῖον μετακόμισις τῆς ἤδη αὐξανόμενης βιβλιοθήκης, οὗτω δὲ ἀπέκτεθη τὸ μουσεῖον τρεῖς νέας αἰθούσας, αἵτινες ταχέως ἐπληρώθησαν ἀρχαιοτήτων. Ὅτε δὲ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ κτιρίου, ἐν ᾧ ἐναπέκειτο τὸ μουσεῖον, ἐζήτησε δυσανάλογον αὐξήσιν ἐνοικίου, ἡ δημαρχικὴ ἐπιτροπεία ἀπεφάσισε νὰ δαπανηθῶσι τρις-χίλια ἀιγυπτιακὰ λίραι, ἐλαττωμένων κατ' ἀναλογίαν τῶν λοιπῶν δαπανῶν τοῦ μουσείου ἐπὶ σειράν τινων ἐτῶν, ὅπως ἀποσβεσθῇ χρεωλυτικῶς ἢ πρὸς οἰκοδόμησιν εὐπρεποῦς μουσείου ἀπαιτηθεσομένη αὕτη δαπάνη.

Τὸ δὲ νέον τοῦτο μουσεῖον, ἔχον δωρικὴν τὴν πρόσοψιν καὶ αἰθούσας εἰσδεχόμενας τὸ φῶς ἄνωθεν, ἐνεκκινίσθη ἐπὶ προϋσίᾳ τοῦ γεδύου τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1895. Ἐκτοτε δὲ ἡ δημαρχία Ἀλεξανδρείας ἐδῶρθε μὲν εἰς τὸ μουσεῖον τὰ δαπανηθέντα πρὸς οἰκοδόμησιν καὶ διασκευὴν αὐτοῦ, προσέθηκε δὲ δύο νέας αἰθούσας, ὧν ἡ κτίσις ἀπήτησε δαπάνην ὀκτακοσίων ἀιγυπτιακῶν λιρῶν. Ἄλλ' ἡ ὁσημέρῃ ἐπιγινόμενὴ μεγάλη αὐξήσις τοῦ μουσείου ἀπαιτεῖ καὶ νέας προσαυξήσεις. Διὸ τὸν Φεβρουάριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ διαδόχου τοῦ γεδύου ἡ δημαρχικὴ ἐπιτροπεία τῆς Ἀλεξανδρείας ἐνέκρινε τὴν οἰκοδόμησιν νέας πτέρυγος, εἰς ἣν δοθήσεται τὸ ὄνομα τοῦ διαδόχου. Ἐψηφίσθη δὲ διὰ τὴν προσαυξήσιν ταύτην ποσὴν χιλίων λιρῶν.

Τοιαύτη ἡ ἱστορία τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ μουσείου. Οἱ δ' ἐν τῇ μακρᾷ περὶ αὐτοῦ ἐκθέσει τοῦ κ. Βόιτη ἀπὸ τῆς συστάσεως μέχρι τέλους τοῦ 1898 περιλαμβανόμενοι ἀριθμοὶ κερύουσι τρανὴν μαρτυρίαν περὶ τῶν γιγαντιαίων ἐν βραχεῖ χρόνῳ προόδων τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ τοῦτου μουσείου τῆς Ἀλεξανδρείας.

Προέρχονται δὲ τὰ προσκλήματα τοῦτο μὲν ἐκ δωρεῶν, τοῦτο δ' ἐξ ἀγορῶν, τοῦτο δ' ἐξ εὐρημάτων ἐν ἀνασκαφαῖς ἐπιχειρουμέναις ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ μουσείου καὶ πρὸς πλουτισμὸν αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίδος Ἀλεξανδρείας καὶ διὰ χρηρηγῶν τοῦ συλλόγου Ἀθηναίου δωρουμένων τὰ εὐρήματα εἰς τὸ μουσεῖον.

Μετὰξὺ δὲ τῶν δωρεῶν δύο κυρίως κατέχουσι θέσιν ἐπιφανῆ, τὸ κληροδότημα τοῦ μακκαρίτου

Ἰωάννου Ἀντωνιάδου καὶ ἡ πλουσία δωρεὰ τοῦ δικηγόρου κ. Ε. Γλυμενοπούλου. Ἡ τε ἐπιστημονικὴ καὶ ἡ ὕλικὴ ἀξία τῶν δύο τούτων δωρεῶν εἶνε οὕτω μεγάλη, ὥστε δὲν ὑπερβάλλομεν τὴν ἀλήθειαν, ἂν τοὺς δύο τούτους ὁμογενεῖς ταξῶμεν αὐτόχρονα εἰς τοὺς ἰδρυτὰς τοῦ μουσείου.

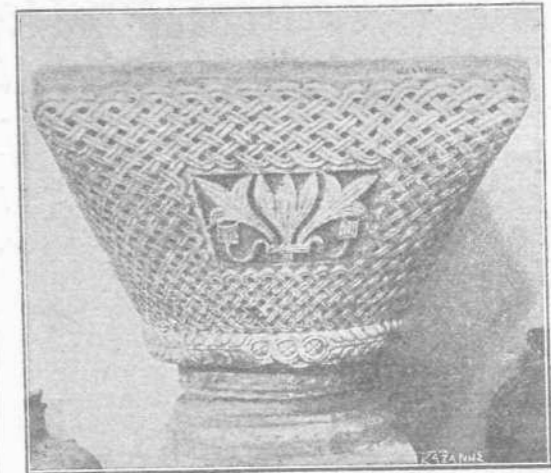
Τῆς πλουσίας συλλογῆς ἀιγυπτιακῶν καὶ ἑλληνορωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἰωάννου Ἀντωνιάδου ὑφίστατο ἤδη κατάλογος γαλλιστὶ συντεταγμένος καὶ ἐκδοδομένος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ 1889. Οὗτος δ' ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις τῆς εἰς τὸ μουσεῖον παραδόσεως τῶν εἰς αὐτὸ κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ κληροδότου δωρηθέντων ἀντικειμένων, ἅτινα ἦσαν τὰ πλείστα τῶν ἀποτελούμενων τὴν συλλογὴν πλὴν ὀλίγων ἄτινα ὁ θανὼν ἐπεφύλαξεν εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ὑπῆρχον δὲ καὶ τινὰ ἀντικείμενα, μὴ περιλαμβανόμενα μὲν ἐν τῷ καταλόγῳ, παραδοθέντα δ' οὐχ ἦττον εἰς τὸ μουσεῖον κατ' ἀντίθεσιν ἄλλων τινῶν ἀνηκόντων μὲν εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ μὴ παραδοθέντων ὑπὸ τῆς χήρας τοῦ διαθέτου. Περιελάμβανε δ' ἡ συλλογὴ αὕτη νομισμάτα, χαλκὰ ἀγάλματα, πηλίνα εἰδώλια, γλυπτὰ, χρυσὰ κοσμήματα καὶ ἄλλας ἀρχαιότητας ποικίλας. Διὰ ταῦτα πάντα προωρίσθη ἐν τῷ μουσεῖῳ ἰδία αἴθουσα φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλοδώρου διαθέτου.

Ἡ δὲ μεγάλη δωρεὰ τοῦ κ. Γλυμενοπούλου, ἣτις δὲν περιῆλθεν ἀκόμη πλήρως εἰς τὸ μουσεῖον, συγκροτεῖται τὸ πλείστον ἐκ πλουσίας συλλογῆς νομισμάτων Φιλίππου τοῦ Ἀριδαίου καὶ Ἀλεξανδρου τοῦ μεγάλου, πτολεμαϊκῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν Πτολεμαίων μέχρι τῆς τελευταίας Κλεοπάτρας, ῥωμαϊκῶν καὶ βυζαντικῶν, ὑπερτριςχιλίων ἐν ὅλῳ, ἐν οἷς μέγιστος ἀριθμὸς χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν. Πλὴν δὲ τῶν νομισμάτων ἐδωρήθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ μουσεῖον δεκατέσσαρα γλυπτὰ ἀγγεῖα καὶ εἰδώλια καὶ ἑκατὸν ἐξ πάπυροι, ὧν τρεῖς ἐν κοπιτικῇ γλώσσῃ καὶ τέσσαρες γραφῆς ἀγνώστου ἢ ἀμφιβόλου. Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ πάπυροι εἶνε ἑλληνικοί. Εἶνε δὲ οἱ πλείστοι ἰδιωτικὰ ἢ δημόσια ἐγγράφα τῶν πτολεμαϊκῶν χρόνων, ἐπιστολαὶ, ἀποδείξεις, δανειστικὰ συμβόλαια, ἀναφοραὶ εἰς τὰς ἀρχάς, πράξεις ἀγορᾶς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀνήκουσι δὲ καὶ εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν ἑλληνιστῶν γεγραμμένων ἐπὶ παπύρου ἐγγράφων, ἅτινα παμπληθῆ περιεσώθησαν ἐν δημοσίαις καὶ ἰδιωτικαῖς μουσείοις καὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἀξιολογώταται πηγαὶ πρὸς γνῶσιν τῶν κατὰ τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον τῶν πτολεμαϊκῶν ἐν Αἰγύπτῳ χρόνων, ὅστις ὑπῆρξεν ὑπόθεσις εἰδικῶν συγγραφῶν τοῦ Γάλλου Robiou καὶ τοῦ Ἰταλοῦ Lumbroso. Ἄλλ' ὑπάρχουσι μεταξύ τῶν παπύρων τῶν εἰς τὸ μουσεῖον δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Γλυμενοπούλου καὶ δύο φιλολογικὸι πάπυροι, ὧν εἰς μὲν περιλαμβάνει ἀπόσπασμα ὕμνου τοῦ ποιητοῦ

Καλλιμάχου, ὁ δὲ ἄλλος ἀπόσπασμα τῶν στίχων 804-825 τοῦ Β τῆς Ἰλιάδος. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον νὰ εὐρεθῶσι καὶ ἄλλα ἀποσπάσματα ἀρχαίων συγγραφέων μεταξύ τῶν πενήτηκοντα καὶ ἑπτὰ παπύρων τῆς αὐτῆς συλλογῆς, οἵτινες μέχρι τοῦδε οὐπω ἐρευνηθέντες μένουσιν ἀταξινόμητοι.

Οὐχ ἦττον δὲ ἀξία λόγου εἶνε αἱ δωρεαὶ τῶν κ. κ. Γεωργίου Ζερβουδάκη, Μενάνδρου Τσιτσίνια, Λεωνίδου Αὐγερινου, Ἀλ. Ζιζιτσοῦ καὶ ἄλλων ὁμογενῶν τε καὶ ἀλλογενῶν.

Διὰ τῶν τοιούτων γενναίων κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν, τῶν ἀγορῶν καὶ τῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὐρημάτων τὸ ἑλληνορωμαϊκὸν μουσεῖον Ἀλεξανδρείας ἀπέβη πλουσιώτατον. Καὶ περιλαμβάνει μὲν κυρίως ἀντικείμενα τῶν πτολεμαϊκῶν καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἀλλ' οὔτε ἀρχαιότερα ἔργα καὶ λείψανα τῶν φαραωνείων δυναστειῶν, οὔτε μεταγενέστερα, τῶν βυζαντικῶν

Βυζαντικὸν κιονόκρανον τοῦ μουσείου Ἀλεξανδρείας.

καὶ ἀρχαίων χρόνων, ἀποκλείονται. Τοιοῦτον εἶνε τὸ περιεκομψὸν βυζαντικὸν κιονόκρανον, οὗ εἰκὼν παρτιθέται ἐνταῦθα. Ἐν τῷ συνόλῳ δὲ τάντικείμενα τοῦ μουσείου τῇ μὲν 31 Δεκεμβρίου 1892 ἀνῆρχοντο εἰς 3496, τῇ δὲ 31 Δεκεμβρίου 1898 εἰς 16280. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εὐγλωττότερον παντὸς λόγου δεικνύουσι τὴν κατὰ γεωμετρικὴν ἀναλογίαν ἐπιτελουμένην πρόσοδον τοῦ μουσείου, περιλαμβάνοντος πλὴν νομισμάτων καὶ παπύρων ἀγάλματα παντοίας ὕλης, σκευὴ, ἐργαλεῖα, σταθμὰ, μομμίας, ἀθύρματα, ἀγγεῖα, ὄστρακα καὶ παντοῖα ἄλλα λείψανα τῆς ἀλεξανδρινῆς ἀρχαιότητος.

Τὴν δὲ αὐξουσαν σημασίαν τοῦ μουσείου δεικνύει καὶ ἡ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξήσις τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτοῦ. Οὕτω δὲ τοὺς μὲν δύο τελευταίους μῆνας τοῦ 1892, ὅτε ἦτο ἤδη προσετὸν εἰς τὸ κοινόν, ἐπεσκεπθήσαν αὐτὸ μόνον 69, καθ' ὅλον δὲ τὸ 1893 οἱ ἐπισκέπται ἀνήλθον εἰς 1053, οἱ δὲ τοῦ 1898 ὑπῆρξαν 2385.

Διευθυντής του μουσείου είνε από τῆς συστάσεως αὐτοῦ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1892 ὁ κ. Βόττης, ὑπάρχουσι δὲ πλὴν αὐτοῦ ἕνδεκα ἄλλοι ὑπάλληλοι καὶ φύλακες, περιλαμβανομένων καὶ τῶν φυλασσόντων ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ μουσείου ἀνασκαφῆσι μνημείοις.

Ἄλλ' ἡ ἴδρυσις τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ τούτου μουσείου κατέστησε ὄηλον εἰς τὴν γενικὴν ἐφορείαν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχαιοτήτων, ὅτι τὸ συσταθέν τούτο νέον καθίδρυμα ἐπρεπε νάποβῃ σὺν τῷ χρόνῳ τὸ μόνον ἐν Αἰγύπτῳ κέντρον τῶν ἑλληνορωμαϊκῶν τῆς χώρας ἀρχαιοτήτων. Διὸ ὁ γενικός διευθυντής τῶν ἀρχαιοτήτων De Morgan ἀπεφάσισε τὴν εἰς αὐτὸ μεταφορὰν τῶν τέως ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Γκιζὲ ὑπαρχόντων νομισμάτων καὶ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ μουσείῳ ἀρχαιοτήτων τῶν ἑλληνορωμαϊκῶν χρόνων. Τῶν ἐπαγγελιῶν δὲ τούτων καὶ ἀποφάσεων ἐξετελέσθη μέχρι τοῦδε ἡ πρώτη, διορισθέντος ἰδίου νομισματογνώμονος, τοῦ κ. Dutihl, ὅστις μετὰ καὶ τοῦ νομισματικοῦ μουσείου εἶνε προήρητο μένος εἰς τὸ ἑλληνορωμαϊκὸν μουσεῖον, μισθούμενος παρὰ τῆς γενικῆς ἐφορείας καὶ μόνον μικρὰν ἐπιχορηγήσιν λαμβάνων παρὰ τῆς δημοκρατίας Ἀλεξανδρείας.

Αἱ δὲ δαπάναι ἄς ὑφίσταται ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ Ἀλεξανδρείας χάριν μισθῶν τοῦ προσωπικοῦ, ἀγορᾶς ἀρχαιοτήτων, ἐκτυπώσεως καταλόγων καὶ ἐξόδων συντηρήσεως ἀνήλθον ἐν ὅλῳ κατὰ τὸ 1898 εἰς λίρας αἰγυπτιακᾶς 910. Καὶ εἶνε μὲν ὅλως ἀνεπαρκῆς ἡ τοιαύτη χορηγία, καίπερ συμπληρουμένη ὑπὸ τῶν χάριν ἀνασκαφῶν καὶ δημοσιεύσεων δαπανωμένων ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας καὶ τοῦ Ἀθηναίου, δὲν προσαυξάνονται δὲ οἱ πόροι τοῦ μουσείου ἐκ τῶν εἰρητηρίων τοῦ μουσείου καὶ τῆς ἐκ πωλήσεως τῶν διπλῶν νομισμάτων εἰσπράξεως, διότι ἀμφότερα ταῦτα τὰ κεφάλαια μόνον κατ' ὄνομα ὑφίστανται μέχρι τοῦδε.

Παρ' ὅλην δὲ τὴν ἀνεπάρκειαν ταύτην τῶν πόρων αἱ τε ἀγοραὶ δὲν ὑπῆρξαν ἀνάξια λόγου κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, κατορθωθείσης τῆς ἰδρύσεως ἢ τῆς πλουσίας προσαυξήσεως σειρῶν ὄλων τοῦ μουσείου, καὶ ἀνασκαφαὶ δ' ἐπεχειρήθησαν ἄξια πολλοῦ λόγου, δι' ὧν ἡ ἐπιπλοῦσις τὸ μουσεῖον ἢ διεφωτίσθησαν σκοτεινὰ ζητήματα τῆς τοπογραφίας τῆς Ἀλεξανδρείας. Οὕτω δὲ ἐξεσκάφησαν ἀπὸ τοῦ 1892 μέχρι καὶ τοῦ 1898 πλὴν ἄλλων τὸ ἀρχαῖον στάδιον καὶ πολλὰ ὑπόγεια τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀντωνίων, αἱ βυζαντιακαὶ θέρυμαι, τὸ ἀρχαῖον Μουσεῖον, ἢ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ συνοικίᾳ τῆς Ἀλεξανδρείας Ρακώτει ἀκρόπολις καὶ ὁ Κεραμεικός, τὸ Σεράπειον. Κυριώταται δὲ πασῶν τῶν ἀνασκαφῶν τῶν ἐπιχειρηθεισῶν ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ μουσείου ὑπῆρξαν αἱ περὶ τὸν κίονα τὸν ἐσφαλμένως ἐπιμακροῦς αἰῶνας φερωνυμούμενον ἀπὸ τοῦ Πομ-

πήνιου, ὅστις ἀπεδείχθη ἐγερθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται συντέλεσαν μεγάλως εἰς αὐξήσιν τῶν ἀρχαιολογικῶν γνώσεων διὰ τῶν περὶ τὸν κίονα καὶ ὑπ' αὐτὸν γενομένων εὐρημάτων ὡς καὶ εἰς πλουτισμὸν τοῦ μουσείου.

Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται, ὧν τὰ κυριώτατα πορίσματα θέλω ἐκθέσει ἐν τῷ προσεχῆ ἄρθρῳ, ἐνηργήθησαν ἄνευ ὀυσεχερείας δυνάμει τοῦ δεκάτου ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ τοῦ μουσείου, καθ' ὃ «ὁ γενικός διευθυντής τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ παρέχειν εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν Ἀλεξανδρείας καὶ μόνον ἐπὶ περίοδον πέντε ἐτῶν ἑκάστοτε ἀνανεουμένων ἄδειαν ἀνασκαφῶν ἐν τῇ περιοχῇ τῆς πόλεως».

Διαρρυσάσης δὲ τῆς πρώτης πενταετίας, ἡ ἐπιτροπεία τῆς Αἰγυπτιακοῦ ἠξίωσε κατὰ Μάιον τοῦ 1898, ὅπως τὸ ἐξῆς πᾶσα πρότασις περὶ μελετωμένης ἀνασκαφικῆς ἐργασίας καὶ ἐρεῦνης ὑπεβάλληται πρότερον εἰς τὴν εἰρημένην ἐπιτροπείαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἀξίωσις ἐμελλε νὰ ἐπιφέρει πολλὴν βραδύτητα εἰς τὰ ἔργα, καὶ ἄλλως δ' ἐθεωρεῖτο περιττὴ τοιαύτη ἐκάστοτε εἰδικὴ ἄδεια πρὸς ἐπιχειρήσιν νέων ἀνασκαφῶν, ἐπηκολούθησαν πολὺμνηοὶ ἐνέργειαι καὶ διαπραγματεύσεις, ἕως τέλος δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν δημοσίων ἔργων, χρονολογούμενης ἀπὸ 29 Δεκεμβρίου 1898, ἀνεκρινώθη εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ μουσείου, ὅτι ἡ ἐπιτροπεία τῆς Αἰγυπτιακοῦ ἀπεδέχθη τὴν σιωπηρὰν κατὰ τὰ πρότερον κείμενα ἀνανέωσιν τῆς ἀδείας τοῦ ἀνασκαπτῆν ἐπὶ ἔτερα πέντε ἔτη. Οὕτω δὲ ὁ κ. Βόττης, βοηθούμενος καὶ ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ χρήματος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας, θὰ δυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀκωλύτως, ἀπηλλαγμένος πάσης ὀχληρᾶς διατυπώσεως, τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ ἔργον.

ΣΗΥΡ Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ἡ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΣΟΥΗΔΙΑΙ ΚΑΙ ΝΟΡΒΗΓΙΑΙ¹

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἐγένετο ἡ σκέψις ἐν Σουηδίᾳ ὅτι ὠφέλιμον θὰ ἦτο τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν τῶν παιδῶν ν' ἀκολουθῆ ἔργασια τις χειροτεχνική. Ἐκτοτε ὑπῆρχε συνεχῶς ἐν Σουηδίᾳ «διδασκαλία πρακτικὴ», ἐλάχιστα διωργανωμένη καὶ ἐγκαταλειμμένη εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν πλανωμένων διδασκάλων, οἵτινες ἐγκαθιδρύνοντο, ὅπου εὕρισκαν καλὴν ὑπο-

¹ Τέλος: ἴδε σελ. 68.

δοχὴν. Ὅπωςδὴποτε τῷ 1870 ὑπῆρχον ὀγδοήκοντα Δημοτικαὶ σχολαὶ παρέχουσαι τὴν εἰδικὴν ταύτην διδασκαλίαν. Τῷ 1877 οἱ νομοθεταὶ ἐπελήφθησαν τοῦ ζητήματος, καὶ μετὰ τῆς εἰς τὴν δημοσίαν μέριμναν πίστεως, ἧτις εἶνε ἡ βᾶσις τοῦ Σκανδιναυικοῦ ὄργανισμοῦ, ὑπεσχέθησαν εἰς τὰς σχολὰς, αἵτινες ἤθελον διδάσκη τέσσαρας ὥρας καθ' ἑβδομάδα χειροτεχνικὰ μαθήματα, ἐπιχορηγήσιν μέλλουσαν ν' αὐξάνεται ἀναλόγως τῶν δεκαπεντάδων μαθητῶν ὅσοι θὰ ἠκολούθουν «ἐπιτυχῶς» τὰ μαθήματα ταῦτα. Συγχρόνως δὲ ἐφρόντιζον νὰ μορφώσωσι προσωπικὸν κατάλληλον διὰ τὴν διδασκαλίαν· μαθήματα ἀνώτερα χειροτεχνικῆς προστεθήσαν εἰς τὰ προγράμματα τῶν διδασκαλείων (εἰδικὴ ἀνώτερα σχολὴ ὑπάρχει σήμερον μία ἐν Σουηδίᾳ), ὠρίσθη σῶμα ἐπιθεωρητῶν καὶ προγράμματα ἐδόθησαν εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ τὰ σχολικὰ συμβούλια.

Ἡ χειροτεχνικὴ λοιπὸν διδασκαλία δὲν ὠργανώθη, κυρίως εἰπεῖν, ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὅπερ μόνον διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως ἀνέπτυξεν αὐτήν. Τὸ εὐφυὲς σύστημα τῆς βραβεύσεως τῶν ἱκανῶν διδασκάλων ἐγέννησεν ἀμιλλαν ἰσχυρὰν καὶ ἡ διάδοσις τοῦ μαθήματος ὑπῆρξε καταπληκτικὴ. Ἐν Σουηδίᾳ τῷ 1880 ὑπῆρχον 234 σχολαὶ ἀξιώθεισαι τῆς ἐπιχορηγήσεως, τῷ 1894 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 1827. Ἡ Νορβηγία, ὅπου ἡ ἐπιτυχία δὲν εἶνε ὀλιγωτέρα, ἐψήφισε κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τὴν ὑποχρεωτικὴν διδασκαλίαν τῆς χειροτεχνίας εἰς τὰς τέσσαρας ἀνωτέρας τάξεις τῶν ἀρρένων.

Ἡ χειροτεχνικὴ διδασκαλία ποικίλλει πολὺ κατὰ τὰς περιφερείας, τὸ δὲ Κράτος δὲν παρέχει εἰμὴ τὰς γενικὰς ἐνδείξεις μετὰ συλλογῆς ἀριθμοῦ τίνος προτύπων. Τὸ διδασκαλικὸν συνέδριον, τὸ εἰς Στοκχόλμην τῷ 1895 συνελθὼν καὶ καθ' ὃ πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ τῶν μεθόδων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς χειροτεχνίας, εἶθηκε τὰς ἀκολουθοῦσας ἀρχάς :

- 1) Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου πρέπει νὰ εἶνε οὐσιωδῶς συγκεκριμένη.
- 2) Πρέπει ν' ἀκολουθῆ πρόσοδον βαθμιαίαν ἐκ τοῦ «εὐκολωτάτου» εἰς τὸ δυσκολώτερον.
- 3) Πρέπει ν' ἀναπτύσῃ συγχρόνως τὸ τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ, νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ καὶ νὰ καλλιερῆ τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ἐπίνοιαν.
- 4) Τὸ μάθημα θὰ εἶνε ἀτομικόν.
- 5) Θὰ διδάσκειται μόνον ὑπὸ διδασκάλων κεκτημένων τὰς ἀναγκαίαις θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις.

Τὸ εἶδος τῆς χειροτεχνίας τῶν ἀρρένων διαφέρει φυσικῶς τοῦ τῶν θηλέων. Σουηθεστάτη δὲ χειροτεχνία τῶν ἀρρένων εἶνε ἡ τοῦ ξύλου. Ἡ σειρά τῶν τύπων ἀρχεταὶ ἐκ πασσαλίσκων, ἀνθεθηκῶν

κλπ. κατασκευαζομένων διὰ τοῦ πρίονος καὶ τῆς σμίλης· βαθμηδὸν τὰ σχέδια καθίστανται πολυπλοκώτερα, αἱ κυρτότητες πολλαπλασιάζονται, ὡς εἰς ἱματιοθήκας, φωσφοροθήκας, γαλακτοδοχεῖα κλπ., κατὰ τὸ τέλος δὲ τὰ σχέδια παριστάσιν βιβλιοθήκας, κονσόλας κλπ. Οἱ λεπτοῦργοι μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ σχεδιάζωσι μόνον τὸ ἔργον τῶν συμφώνως πρὸς τὸ ὑπόδειγμα ἢ καὶ κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ καθηγητοῦ. Ἐπιτρέπεται δὲ εἰς αὐτούς, ὅσον εἶνε δυνατὴ ἡ χρῆσις τῶν πραγμάτων, ἅτινα αὐτοὶ κατεσκεύασαν.

Ἀπὸ ἐτῶν τινῶν εἰσήχθη εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις ἡ χειροτεχνία τοῦ χάρτου χρησιμεύουσα ὡς εἰσαγωγή εἰς τὴν χειροτεχνίαν τοῦ ξύλου καὶ ἀντικαθιστῶσα τὴν χειροτεχνίαν τοῦ πλεξιματος καὶ βραψίματος, εἰς τὴν πάντες οἱ παῖδες τῶν νηπιακῶν τάξεων πρότερον ἠσκούοντο. Διὰ τεμαχίων χαρτονίου ἢ χάρτου κατασκευάζουσι στερεὰ γεωμετρικὰ σχήματα, καὶ οὕτω καὶ αἱ χεῖρες ἀποκτῶσιν ἐπιδεξιότητα καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἀσκαίνεται. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ θεωροῦσι τὴν ἐργασίαν ταύτην ὡς μέσον ἀναπαύσεως, τοῦθ' ὅπερ δὲν εἶνε μικρὸν αὐτῆς προτέρημα.

Ἡ χειροτεχνία τῶν μετάλλων βραδύτερον εἰσαχθεῖσα καὶ ἦτον διαδεδομένη, ἐγένετο δεκτὴ μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ διδασκάλων καὶ μαθητῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἶνε λίαν πολλαπλῆ. Οἱ διδάσκαλοι μαθητῶν ἐν τῷ διδασκαλείῳ νὰ κατασκευάζωσι τὰ σιδηρᾶ παραρτήματα τῆς θύρας καὶ ἄλλα ἀντικείμενα κομψὰ μετ' ἐγγλυφῶν καὶ παραστάσεων.

Ἡ χειροτεχνία δὲν εἶνε ὑποχρεωτικὴ διὰ τὰ θήλεα· τὸ βραψίμον ὅμως καὶ πλεξιμον εἶνε ὑποχρεωτικὰ. Ὡς ἐξῆς δὲ ὀρίζεται ἡ γυναικεία χειροτεχνία :

«Τῶν θηλέων ἡ χειροτεχνία ὀφείλει ν' ἀσκῆ συνάμα τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν χεῖρα, νὰ ὀξύνῃ τὴν διάνοιαν, ν' ἀναπτύσῃ τὴν ἐπίνοιαν, νὰ ἐμβάλλῃ τὴν ἀγάπην τῆς τακτικῆς καὶ ἐπιμελημένης ἐργασίας, νὰ καθιστᾷ συντόμως τὴν κόρην ἱκανὴν νὰ ἐκπληρώσῃ τελείως τὰ καθήκοντα τῆς οἰκοδοσποίνης».

Περιλαμβάνει δὲ πάσας τὰς ποικιλίας τῆς βραψῆς, τὴν ἀποπεράτωσιν παιδικῶν ἐνδύματων καὶ ἀσπρορροῦγων, τὸ κόψιμον κλπ. Ἡ πολυτελής ἐργασία αὐστηρῶς ἀποκλείεται. Συνιστᾶται δὲ καὶ ἡ ἐξάσκησις τῶν κορασίων εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν συναρμογὴν τῶν χρωμάτων. Τὰ μαθήματα τέλος δὲν πρέπει νὰ εἶνε μόνον τεχνικά, ἀλλὰ νὰ ἔχωσι καὶ μορφωτικὴν δύναμιν.

Καὶ τὰ σχολικὰ μαγειρεῖα ἰδρυθέντα πρὸ διετίας ἢ τριετίας ἐν Σουηδίᾳ, τὸ παρελθὼν δὲ ἔτος ἐν Νορβηγίᾳ, ἠδοκίμησαν λαμπρῶς. Ἐν ἀρχῇ ταῦτα ἦσαν ἀπλᾶ οἰκονομικὰ μαγειρεῖα, ἅτινα πρὸ πάντων εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἦσαν προωρισμένα διὰ τὰ πτωχὰ παιδιά. Οἱ Σουηδοὶ

δρμώμενοι εκ τῆς καθαρῶς πρακτικῆς ταύτης ιδέας, ὅτι ἡ σχολὴ ὀφείλει νὰ παρασκευάζῃ « δι' ὀλόκληρον τὸν βίον », διανοήθησαν νὰ χρησιμοποιοῦσι τὰ ἐξαρτήματα ταῦτα τῆς σχολῆς εἰς τὴν διδασκαλίαν. Ἡ ἀπόπειρα ἐπέτυχε, καὶ σήμερον « τὸ μαγειρεῖον » ἐν τῇ εὐρείᾳ αὐτοῦ ἐννοίᾳ ἀποτελεῖ μέρος τῶν σπουδῶν. Ὑπάρχει πραγματικὰ ἐπιχειρήματα πλήρη, τὰ πρῶτα μαγειρικὰ στοιχεῖα τῆς οἰκοδομητικῆς, περιέργου ἐγκυκλοπαιδείας, ἐν ἣ γινώσκεις βοτανικὰ καὶ χημικὰ καὶ πίνακες περιγραφικοὶ συμπληροῦσι τὴν ἐκθεσιν τῶν μαγειρικῶν μεθόδων. Ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου ἔτους αἱ κόραι διδάσκονται πρακτικῶς ἐν ἐκάστη σχολῇ διακροῦνται ἀνά δεκάδας, αἰτινες διαδοχικῶς ἐκτελοῦσι τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας, ὡς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἄρτου, τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐστιατορίου κλπ. Καθ' ἐκάστην πρῶταν ἡ διευθύντρια τῆς μαγειρικῆς ἀναγινώσκει τὸν πίνακα τῆς ἡμέρας κάμνουσα διαφόρους λεπτομερεῖς παρατηρήσεις, ἃς πᾶσαι αἱ δεκάδες ἀκολουθοῦσι, καὶ ἔπειτα ἐκάστη μαθήτρια ἀρχίζει τὸ ἔργον τῆς. Ὁλος ὁ ἀπαιτούμενος ἄρτος κατασκευάζεται ἐντὸς τῆς σχολῆς καὶ καθόλου τὸ σχολικὸν μαγειρεῖον ἐπαρκεῖ εἰς πᾶσας τὰς ἀνάγκας. Καὶ ἐνταῦθα δὲ ἡ κυβερνητικὴ πρωτοβουλία ὑπεστηρίχθη θαυμασίως ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν· δωρεὰ 100 καὶ 140 χιλιάδων φράγκων ἐγένοντο ἐσχάτως εἰς τὰ σχολικὰ μαγειρεῖα τῆς Στοκχόλμης μαρτυροῦσαι περὶ τῆς ἐπιδοκιμασίας, ἧς ἠξιώθη τὸ καθίδρυμα ἐν τῇ χώρᾳ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναπτύξεως ταύτης καὶ διαδόσεως τῆς σχολικῆς χειροτεχνίας εἶνε πολλὰ καὶ καλὰ. Πλὴν τῆς μορφωτικῆς ἀξίας τῆς ἐν κοινῷ ἐκτελουμένης ἐργασίας, τῆς ἀμέσου αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἀτομικὴν ἐπίνοιαν ἐπιδράσεως καὶ τῆς ἀμίλλης, οἱ μαθηταὶ ἀποκομίζουσιν ἐκ τοῦ σχολείου καὶ ἰκανότητα καὶ δεξιότητα ἀμέσως χρησίμου εἰς τὸν βίον. Τινὲς αὐτῶν ἀπέκτησαν ἤδη τὸ πλεῖστον τῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, πάντες δὲ ἔλαβον ἰκανὰ στοιχεῖα αὐτῆς, ὥστε εὐκολωτέρα καὶ συντομωτέρα ν' ἀποβῇ ἡ συμπλήρωσις αὐτῆς. Πρὸ πάντων δὲ σπουδαία εἶνε ἡ πρόσκτησις τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως καὶ τῆς πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς μεθόδου· πρὸς τοῦτο οὐδὲν ἐπιχειρεῖ ὁ μαθητὴς μὴ ἐξηγηθῆν πρότερον καὶ αἰτιολογηθῆν ἐνώπιον αὐτοῦ. Οὕτω τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ καὶ κομψοῦ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς κατανόσεως εἶνε ἐφεξῆς ἀχώριστοι ἀπὸ τῆς χειροτεχνικῆς αὐτοῦ ἐργασίας. Ἡ ἔμφυτος δὲ τῶν Σκανδιναυῶν ἀγάπη πρὸς τὴν γραφικὴν διακόσμησιν ὑποτρέφεται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, ἃς ἀπεκόμισαν ἐκ τῆς σχολικῆς χειροτεχνίας. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν δασῶν, εἰς τὰ νησίδρια τοῦ Ὠκεανοῦ ἠναγκασμένοι νὰ ζῶσι, κατασκευάζουσιν τὰς οἰκίας των κόπτοντες καὶ παρασκευάζοντες μόνοι τὰ ξύλα καὶ χρωμα-

τίζοντες τοὺς τοίχους. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἐπιδρᾷ ἡ σχολικὴ χειροτεχνία· ἔνεκα τῆς ἐκλεκτικῆς αὐτῆς διευθύνσεως συντελεῖ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς οἰκογενειακῆς βιομηχανίας, δι' ἧς ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ συνεννοῦντες τὰς προσπάθειάς των ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν παραγωγὴν πάντων τῶν ἀναγκαίων τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας. Τὰ οἰκιακὰ ὑφαντήρια ἐπολλαπλασιάσθησαν ἀπὸ τινῶν εἰδῶν εἰς πᾶσας τὰς ἐπαρχίας καὶ χιλιάδες οἰκογενειῶν οὐδέποτε ἀγοράζουσιν ὑφασμα βιομηχανικοῦ ὑφαντηρίου. Οὕτω πᾶσαι αἱ κυριώτεροι βιομηχανίαι, ἡ ὑφασματοποιία, ἡ βαφικὴ, ἡ ὑποδηματοποιία ἀποκεντροῦνται καθ' ἐκάστην. Οἱ Σουηδοὶ οἰκονομολόγοι οὐχὶ ἀδίκως τὴν τάσιν ταύτην θεωροῦσιν ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς διαδόσεως τῆς σχολικῆς χειροτεχνίας. Δὲν εἶνε δὲ ἀνάγκη νὰ ἐξάρωμεν τὴν σπουδαιότητα τῆς τοιαύτης τάσεως· ἀπ' ἐνός μὲν ὁ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ παραγωγεὺς πολλὰ ὠφελεῖται, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἡ μεγάλη βιομηχανία στρέφει σύμπασαν τὴν προσοχὴν πρὸς τὴν ἐξαγωγήν.

Τὰ μεγάλῃς ἐθνικῆς σημασίας ταῦτα ἀποτελέσματα οὐδὲν ἄλλο προὐκάλεσεν ἢ τὸ μάθημα τῆς σχολικῆς χειροτεχνίας, ἣν οἱ Σκανδιναυοὶ ἠδουήθησαν ἄνευ βίας καὶ ἄνευ ὑπερβολικῶν δαπανῶν νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς πᾶσας τὰς σχολὰς των καὶ δι' ἣν δικαίως ὑπερηφανεύονται. Καὶ ἀληθῶς εἰς ταύτην συνίσταται ἡ πρωτοτυπία τῆς Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως των. Δύο τμήματα τῆς Σουηδικῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1900 θὰ προσορθώσιν εἰς τὴν χειροτεχνίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, πολλὰ δὲ βεβαίως δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῇ καὶ πολλὰ νὰ μάθῃ καὶ μιμηθῇ.

Ε'

Οἱ διδάσκαλοι τῶν Δημοτικῶν σχολῶν εἶνε πάντες ἀπόφοιτοι τῶν Διδασκαλείων, ὅπου εἰσέρχονται ἐν ἡλικίᾳ 16—25 ἐτῶν καὶ φοιτῶσιν ἐπὶ τετραετίαν. Πλὴν τῶν ἄλλων διδάσκονται ἐν αὐτοῖς τὴν κηπουρικὴν καὶ τὴν χειροτεχνίαν. Αἱ πρακτικὰ δὲ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὰς παρακείμενας Δημοτικὰς σχολὰς εἶνε συχνόταται (6 ὥραι καθ' ἑβδομάδα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη).

Ἐροδιαζόμενος διὰ τοῦ διπλώματος τοῦ Διδασκαλείου ὁ Σουηδὸς δημοδιδάσκαλος ζητεῖ θέσιν διὰ πάντων τῶν μέσων τῆς ἀγγελίας καὶ τῶν συστάσεων. Τὸ σχολικὸν συμβούλιον, χηρευούσης θέσεως τινος, παρουσιάζει εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν ἐνοριτῶν κατάλογον τριῶν ὀνομάτων καὶ οὕτω γίνεται ἡ ἐκλογή. Ἐν Νορβηγίᾳ ἐπιμεθαίνει καὶ ὁ δῆμος· ἀλλ' οὐδέποτε οἱ δημοδιδάσκαλοι διορίζονται ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἀνταλλάσσουν πρὸς ἀλλήλους τὰς θέσεις τῆς συγκαταθέσει καὶ τῶν σχολικῶν συμβουλίων, αἱ δὲ παιδαγωγικὰ ἐφημερίδες γέμουσιν ἀγγελιῶν

καὶ προτάσεων τῶν σχολικῶν συμβουλίων ἢ τῶν διδασκάλων.

Τὰς δαπάνας διανέμονται τὸ Κράτος καὶ ἡ κοινότης· αὕτη μὲν προμηθεύει εἰς τὸν δημοδιδάσκαλον κατοικίαν καὶ θέρμανσιν, τὰ πρὸς συντήρησιν μιᾶς ἀγελάδος ἢ 140 φράγκα καὶ τὸ τρίτον τοῦ μισθοῦ, τὸ δὲ Κράτος παρέχει τὰ δύο ἕτερα τρίτα καὶ δύο αὐξήσεις μίαν μετὰ πενταετῆ καὶ μίαν μετὰ δεκαετῆ ὑπηρεσίαν. Τὸ κατώτατον τῆς μισθοδοσίας ὄριον εἶνε 840 φρ. εἰς τὰ χωρία, ἐν Στοκχόλμῃ δὲ ὁ μισθὸς ἀνέρχεται εἰς 1960—3360 διὰ τοὺς διδασκάλους, καὶ 1540—2240 διὰ τὰς διδασκαλίσσας.

Καὶ τὰς δαπάνας τῆς συντάξεως συμμερίζεται τὸ Κράτος μετὰ τῆς κοινότητος. Τὴν σύνταξιν λαμβάνει ὁ διδάσκαλος καὶ ἡ διδασκαλίσα μετὰ τριακονταετῆ ὑπηρεσίαν καὶ μετὰ τὸ 55 ἔτος τῆς ἡλικίας, καὶ κατώτατον μὲν ὄριον αὐτῆς εἶνε 700 φρ., ἀνώτατον δὲ 1050. Ἀλλὰ αἱ πλείστα τῶν πόλεων καὶ κοινοτήτων ἐπαυξάνουσι τὴν σύνταξιν ταύτην διὰ δωρεῶν. Ἰδιαίτερον δὲ ταμεῖον βοηθεῖ τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ (140—350 φράγ.).

Ἡ ἐλευθερία ἐνεργείας, ἣν ὁ νόμος καταλείπει εἰς τὸν δημοδιδάσκαλον, ἡ λυσittelestata ἀνάμιξις τῶν σχολικῶν συμβουλίων καὶ ἡ τιμὴ, ἧτις καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἀπονέμεται εἰς τὴν παιδαγωγικὴν δύναμιν τῶν διδασκάλων, συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς τε ἰκανότητος τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῶν φρονήματος. Συχνάκις μάλιστα ἀπαντᾷ τις εἰς διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας γνώσεις πολὺ εὐρύτερας τῶν συνήθως ἀπαιτούμενων. Οἱ διδάσκαλοι μαθητῶν προ πάντων τὰς ξένας γλώσσας, ἡ διδασκαλία τῶν ὁποίων πορίζει εἰς αὐτοὺς προσθέτους ὠφελείας.

Ἐν τῇ μάλιστα φιλελευθέρῳ ταύτῃ χώρᾳ οἱ διδασκαλικοὶ σύλλογοι εἶνε πολυάριθμοι καὶ ἰσχυροί· ἐφημερίς τις Σουηδικῆ ἐκάλει ἐσχάτως τὰς διδασκαλικὰς ἐνώσεις «τετάρτην δύναμιν» καὶ εὐφρόμως ἀνέφερε τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν. Ὁ τύπος ἀσχολεῖται εὐχαρίστως περὶ παιδαγωγικὰ ζητήματα καὶ συχνάκις εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις οἱ δημοδιδάσκαλοι ἐργάζονται εἰς ἐφημερίδας.

Ἴνα ὡς ἐν κεφαλῇ καταδειξώμεν τὸ πνεῦμα τὸ κατευθύνον τὴν ἐλευθέρην ἐνεργείαν καὶ χαρακτηρίζον τὴν Σκανδιναυικὴν σχολὴν, παραθέτομεν ἀξιωματὰ τινὰ ληρθέντα ἐν μικροῦ βιβλίου τοῦ Μπέργγμαν, ὡς τὰ «τί πρέπει νὰ πράττωμεν, ἵνα οἱ παῖδες φοιτῶσιν εὐχαρίστως εἰς τὸ σχολεῖον», «οἱ παῖδες ἐξω τῆς σχολῆς» κλπ.

«Ὁ διδάσκαλος δύναται καὶ ὀφείλει πολλὰ νὰ ἐνεργῇ ἐξω τοῦ σχολείου καὶ τοῦ πρὸς σπουδῶν χρόνου».

«Πάντες οἱ ἄνθρωποι ὠρισμένης τινὸς ἡλικίας

ὑπέχουσιν εὐθύνην ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν τῶν παιδῶν ἐξω τῆς σχολῆς καὶ ὀφείλουσι νὰ φροντίζωσι περὶ αὐτῶν».

«Τὴν δημοσίαν τάξιν πρέπει νὰ διατηρῇ οὐχὶ ἡ ἀστυνομία, ἀλλ' ἡ ἀγάπη τῆς τάξεως ἢ ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ κτωμένη».

Πολλαπλασιασὶς τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς ἐκούσιας εὐθύνης εἶνε ἡ κρατούσα ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίου ταύτης ἀντιλήψεως τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου.

Γ'

Καὶ ἡ ὕλική τῶν σχολῶν κατάστασις μελετᾶται μετ' ἀκριβείας καὶ γενναία εἶνε ἡ ἀντιλήψις αὐτῆς. Τελειοποιήσεις συχνὰ γίνονται καὶ πολυάριθμοι κανονισμοὶ λεπτομερῶς καθαρίζουσι τὰ τοῦ ἀερισμοῦ, τῆς θερμάνσεως, τοῦ φωτισμοῦ τῶν σχολείων, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπιβιβλάται ἡ τήρησις αὐτῶν ἢ τῶν προγραμμάτων. Τὰ ὑγιεινὰ μέτρα καθίστανται κατ' ἔτος αὐστηρότερα· ἐν Νορβηγίᾳ ἀπερασίσθη ἐσχάτως ὁ διορισμὸς ἱατροῦ ἐπιθεωρητοῦ εἰς πᾶσαν σχολὴν.

Τὸ σύστημα τῶν σχολικῶν ἀποικιῶν ἢ ἐκδρομῶν ἀναπτύσσεται ταχέως. Τῷ 1897 ἡ Σουηδία ἐξάπέστειλεν 608 μαθητὰς εἰς τὰς ἐξοχικὰς ταύτας διαμονὰς, καὶ θεραπευτήριον δὲ ὑπὲρ τῶν ἀσθενικῶν παιδῶν ἰδρύθη ἐπὶ ὄρους.

ΛΑΪΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Ο ΗΛΙΟΣ¹

Πόσο ἀπέχει ὁ Ἥλιος.

Σάν εἰστε ὄξω σ' τὸ δρόμο, ἢ σεργιανᾶτε σ' τὴν ἐξοχή, τὸ ξέρετε πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι κοντὰ ἢ ἐκεῖνο τὸ σπίτι μακριὰ ἢ ἐκεῖνο τὸ βουνὸ μίλια ἀλάργα, ἐπειδὴ βρίσκονται μεταξύ ἄλλα ἀντικείμενα ποῦ σας βοηθοῦν καὶ κρίνετε τὸ μακρὸς. Βλέπετε, λόγου χάρη, σπίτια καὶ περιβόλια καὶ χωράφια ἀνάμεσά σας καὶ τοῦ βουνοῦ· ἔπειτα λόγγους καὶ δάση ποῦ ἀνεβαίνουν τοῦ βουνοῦ τὰ πλάγια· πῶς τὰ χωράφια ἔχουν ἀρκετὸ μέγεθος, καὶ πῶς οἱ λόγγοι καὶ τὰ δάση εἶναι πλατιά καὶ ἀπλόχωρα· καὶ λογαριάζοντας ὅλα αὐτὰ, τὸ νιώθετε πῶς τὸ βουνὸ πρέπει νὰ βρίσκεται μίλια ἀλάργα.

Ὅμως σάν κοιτάζουμε τὸν Ἥλιο, δὲν ἔχουμε τίποτα σὲ κανένα βολικὸ μέρος ποῦ νὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ νὰ κρίνουμε τὸ μακρὸς· δὲν ὑπάρχουν ἀντικείμενα σ' τὸ μεταξὺ, καὶ μετὰ τὸ νὰ τὸν θεωροῦμε μοναχὰ δὲ βγάζουμε τίποτα σωστό. Πρέπει νὰ πάμε σ' τοῦ ἀστρονόμου καὶ νὰ τόνε βωτήσουμε, πόσο ἀλάργα τόνε βρῆκε τὸν Ἥλιο,

¹ Ἴδε σελ. 71.

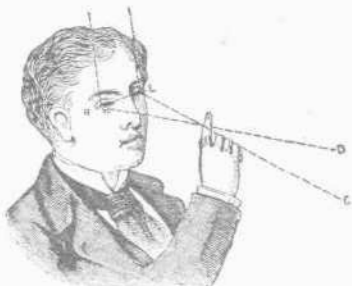
καί ἔπειτα ἀκόμα νά τόν παρακαλέσουμε νά μάς ζηγήσῃ τή μέθοδο πού μεταχειρίζεται ὅταν καταμετρήσῃ.

Ὁ Ἥλιος βρῆκαν πῶς ἀπέχει 93,000,000 μίλια ἀπό τή Γῆ· μὰ κάποτε εἶναι λίγο πιο κοντά καί κάποτε λίγο πιο ἀλάργα. Ἄς προσπαθήσουμε πρῶτα νά μετρήσουμε 93,000,000.

Ὁ πιο εὐκολος τρόπος εἶναι νά βάλουμε τὸ βολόι νά μᾶς τὰ μετρήσῃ. Ἄς κάνουμε λοιπὸν αὐτὸ τὸ λογαριασμό. Πόσον καιρὸ πρέπει νά χτυπᾷ τὸ βολόι τὰ δευτερόλεπτά του ὡς πού νά χτυπήσῃ τόσα δευτερόλεπτα, ὅσα εἶναι μίλια ἀπό τή Γῆ ὡς σ' τὸν Ἥλιο. Κάθε λεπτό, ἐννοεῖται, τὸ βολόι χτυπᾷ 60 δευτερόλεπτα, καί σέ 24 ὥρες ὁ ὅλικός τους ἀριθμὸς θ' ἀνεβῆ σέ 86,400. Ἄν μὲ τὸ ποσὸ αὐτὸ διαιρέστε τὰ 93,000,000, θὰ βρῆτε πῶς ἀπάνου ἀπὸ 1,076 μέρες, ἢ κοντὰ 3 χρόνια, χρειάζονται γιὰ νά σᾶς κάνῃ αὐτὴ τὴ δουλιὰ τὸ βολόι.

Ἄς ζητάσουμε τὸ ζήτημα μ' ἄλλον τρόπο, κι' ἄς λογαριάσουμε πόσον καιρὸ θέλει τραῖνο γιὰ νά κάνῃ τὸ ταξίδι ἀπὸ τή Γῆ ὡς πέρα σ' τὸν Ἥλιο. Παίρνω τὴ γληγοράδα τοῦ τραίνου πῶς εἶναι 20 μίλια τὴν ὥρα· ἔτσι ἂν ταξίδευσε τὸ τραῖνο μιὰ δλάκερη μέρα καί νύχτα δίχως νά σταματήσῃ, θὰ ἔκανε 480 μίλια, καί σ' ἕνα χρόνο θὰ περνοῦσε ἀπόσταση ἀπὸ 175,200 μίλια. Τώρα διαιρῶντας μ' αὐτὸ τὸ ποσὸ τὰ 93,000,000, βρίσκουμε πῶς τὸ τραῖνο, γιὰ νά φτάσῃ σ' τὸν Ἥλιο, πρέπει μὲ γληγοράδα 20 μιλίων τὴν ὥρα νά ταξιδεύῃ ὄχι μέρες καί βδομάδες καί χρόνια, μόνε κι' αἰῶνες. Δηλαδή μόνο ὕστερα ἀπὸ 530 χρόνια θὰ κατῶρθωνε νά τελιώσῃ τὸ καταπληκτικὸ του ταξίδι. Τέτιο τραῖνο, κι' ἂν εἶχε ξεκινήσει σ' ἀμπῆκαν οἱ Τοῦρκοι σ' τὴν Πόλη, θὰ ἤθελε ἀκόμα ἕνα αἰῶνα γιὰ νά φτάσῃ.

Ἐπειδὴ συχνὰ θὰ τύχῃ ἀφορμὴ νά σᾶς μιλήσω γιὰ τὴν ἀπόσταση τῶν οὐρανίων σωμάτων,

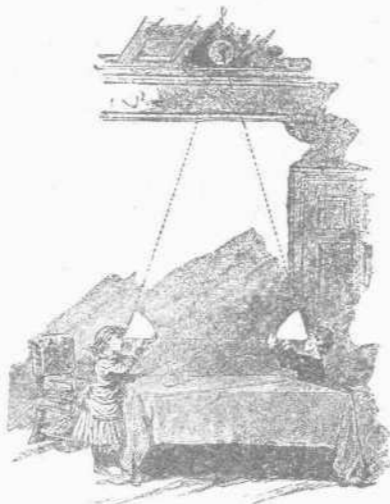

Διάγραμμα 2.

καλῆτερα νά σᾶς ζηγήσω μιὰ γιὰ πάντα πῶς κατῶρθωσαν νά τὴν ἀνακαλύψουν. Θὰ σᾶς μπερδεύει πολὺ ἂν ἤθελα νά σᾶς περιγράψω τὴ μέθοδο μὲ ὅλα τὰ καθέκαστα· ὅμως ἡ γενικὴ τῆς ἀρχῆς

δὲν εἶναι πολὺ δύσκολη. Ξέρετε γιατί ἔχετε δύο μάτια; Λένε συνήθως πῶς ἕνας λόγος εἶναι γιὰ νά σᾶς βοηθοῦν νά κρίνετε τὴν ἀπόσταση. Κοιτάζετε αὐτὸ τὸ παιδί· κρίνετε τὴν ἀπόσταση τοῦ δαχτύλου του ἀπ' τὴν γυρισιὰ τῶν δυὸ του ματιῶν ὅταν τὰ γυρίξῃ κατ' ἀπάνου του (Διάγρ. 2). Τὸ ἴδιο κρίνουμε καί τὴν ἀπόσταση τῶν οὐρανίων σωμάτων, δηλαδή κάνοντας παρατηρήσεις ἀπάνου του ἀπὸ δυὸ διαφορετικοὺς σταθμούς.

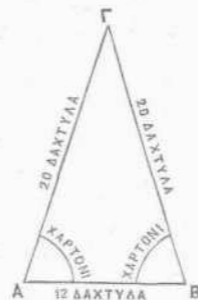
Θὰ σᾶς δώσω ἕνα παράδειγμα μὲ τί μέθοδο μετροῦν τὴν ἀπόσταση τῶν οὐρανίων σωμάτων, δείχνοντάς σας πῶς νά βρῆτε τὸ ὕψος ἐκεῖνου ἐκεῖ τοῦ τοπιοῦ πού κρέμεται ἀπὸ τὸ ταβάνι (Διάγρ. 3). Ἐννοεῖται, δὲ σκοπεύω νά βάλω κορδέλλα ἀπὸ τὸ τόπι τὸ ἴδιο, γιατί θέλω νά

Διάγραμμα 3.

Ξακριβῶς τὸ ὕψος του μὲ τὸν ἴδιο κανόνα πού μετροῦμε τὴν ἀπόσταση ἀπ' τὸν Ἥλιο ἢ κάθε ἄλλο οὐρανίσιο σῶμα πού δὲ μπορούμε νά φτάσουμε. Θὰ παρακαλέσω ἕνα ἀγόρι κ' ἕνα κορίτσι νά μὲ βοηθήσουν, καί νά σταθοῦν ἕνα ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καί τ' ἄλλο ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τοῦ τραπέζιου, ὅπως εἶναι σ' τὴ ζουγραφιά. Ὁ μηχανισμὸς πού μᾶς χρειάζεται εἶναι πολὺ ἀπλός· δυὸ χαρτόνια κ' ἕνα ψαλιδί. Τ' ἀγόρι θὰ μού κάνῃ τὴ χάρη νά κόψῃ τὸ χαρτόνι του τέτια γωνιά, ὥστε, σὰν τὸ κρατῇ μπροστά σ' τὸ μάτι του, τὸ ἕνα πλευρὸ τῆς γωνίας νά κοιτάζῃ ἴσια σ' τὸ κορίτσι, καί τ' ἄλλο πλευρὸ νά κοιτάζῃ ἴσια σ' τὸ τόπι, ὅπως τὸ βλέπετε σ' τὴ ζουγραφιά. Τὸ κορίτσι, παρακαλῶ, νά κάνῃ τὸ ἴδιο μὲ τὸ χαρτόνι τῆς, ὥστε ἀκολουθῶντας τὸ ἕνα του πλευρὸ νά βλέπῃ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀγορίου, ἐνῶ τὸ ἄλλο πλευρὸ κοιτάζῃ ἴσια σ' τὸ τόπι. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νά κοποῦν αὐτὲς οἱ γωνιὲς σωστά. Ἄν ἡ γωνιά κοπῇ πολὺ μεγάλῃ, τότε ὅταν τὸ ἕνα πλευρὸ βλέπῃ τὸ πρόσωπο τ' ἀγορίου, τ' ἄλλο πλευρὸ θὰ σημαδεύῃ ἀπά-

νὸ ἀπὸ τὸ τόπι. Ἄν πάλι ἡ γωνιά εἶναι πολὺ μικρῇ, τότε τὸ ἕνα πλευρὸ θὰ σημαδεύῃ κάτου ἀπὸ τὸ τόπι, ἐνῶ τ' ἄλλο κοιτάζῃ κατὰ τ' ἀγόρι. Ὅλη ἡ ἀκρίβεια τῆς παρατηρήσεώς μας στέκεται σ' τὸ νά κοποῦν σωστά οἱ γωνιὲς τῶν χαρτονίων. Ὅταν κοποῦν σωστά, τότε εὐκόλα βρίσκεται ἡ ἀπόσταση τοῦ τοπιοῦ. Πρῶτα μ' ἕνα μέτρο μετροῦμε τὸ μᾶκρος τοῦ τραπέζιου ἀπὸ τ' ἀγόρι ὡς σ' τὸ κορίτσι. Τὸ μᾶκρος εἶναι 12 ποδάρια. Καί τώρα γιὰ νά προχωρήσουμε, πρέπει νά γράψουμε ἕνα διάγραμμα. Ἀπάνου σ' ἕνα κομμάτι χαρτί γράφουμε μὲ τὸ χάρακα γραμμὴ 12 δαχτύλων· αὐτὴ θὰ παρασταίῃ τὸ μᾶκρος τοῦ τραπέζιου, συμφωνῶντας πῶς κάθε δάχτυλο ἀπ' τὸ διάγραμμα ἀντιστοιχεῖ μ' ἕνα ποδᾶρι τοῦ τραπέζιου. Σημειώσε τώρα τὴν ἄκρη ὅπου ἔστεκε τὸ κορίτσι μὲ τὸ ψηφιδὸ Α καί τὴν ἄκρη τ' ἀγορίου μὲ Β (Διάγρ. 4), κ' ἔπειτα φέρε τὰ χαρ-

Διάγραμμα 4.

τόνια καί βάλε τα ἀπάνου σ' τὴ γραμμὴ, ὅπως φαίνεται σ' τὸ διάγραμμα. Τὸ χαρτόνι τοῦ κοριτσιοῦ πρέπει νά βαλθῇ μὲ τρόπο ὥστε ἡ γωνιά του νά βρίσκεται σ' τὸ Α, καί τὸ ἕνα τῆς πλευρὸ νά ἐφαρμόζεται ἀπάνου σ' τὴ γραμμὴ ΑΒ. Ἐπειτα τ' ἀγοριοῦ τὸ χαρτόνι πρέπει τὸ ἴδιο νά βαλθῇ μὲ τρόπο ὥστε ἡ γωνιά του νά εἶναι σ' τὸ Β, κ' ἕνα τῆς πλευρὸ νά ἐφαρμόζεται ἀπάνου σ' τὴ γραμμὴ ΒΑ. Κατόπι μὲ τὸ μολύβι χαρκαῖνουμε γραμμὲς κατὰ μᾶκρος τῶν ἄλλων πλευρῶν τῶν χαρτονίων, προσέχοντας νά μένουν ὅλη τὴν ὥρα ἀκριβῶς σ' τὴ θέση τους. Αὐτὲς οἱ δυὸ γραμμὲς ἂν τραβηχτοῦν μπροστά, θὰ σμίξουν σ' τὸ Γ· κι' αὐτὴ εἶναι ἡ θέση τοῦ τοπιοῦ κατὰ τὴν κλίμακα τοῦ μικροῦ μας διαγράμματος. Μένει τώρα νά πάρουμε τὸ μέτρο καί νά μετρήσουμε ἀπάνου σ' τὴ ζουγραφιά τὸ μᾶκρος ἀπὸ τὸ σημάδι Α ὡς σ' τὸ Γ. Μετρᾷ 20 δάχτυλα, καί τὸ ἴδιο ἐβόλεψα καί τὴν ἀπόσταση ἀπ' τὸ Β ὡς σ' τὸ Γ· νά ἔχῃ κι' αὐτὴ τὸ ἴδιο μᾶκρος.

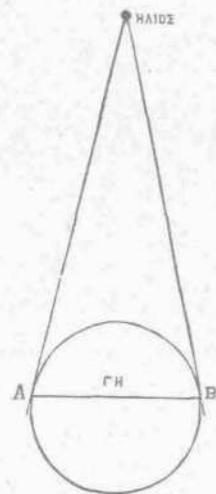
Δὲν ἔχω ἀνάγκη νά σᾶς ζαλίσω πολὺ μὲ γεωμετρία. Μερικοὶ ὅμως μεταξὺ σας γνωρίζουν ἴσως τὸ θεώρημα πού λέει πῶς τὰ μᾶκρη τῶν ἀντιστοίχων πλευρῶν δυὸ ὁμοίων τριγώνων εἶναι ἀνάλογα. Δυὸ τέτια ὁμοία τρίγωνα ἔχουμ·

ἔδω. Τὸ μεγάλο τρίγωνο μὲ τ' ἀγόρι σ' τὴ μιὰ γωνιά, τὸ κορίτσι σ' τὴν ἄλλη, καί τὸ τόπι ἀπὸ πάνω· καί τὸ μικρὸ τὸ τρίγωνο πού τὸ γράψαμε τώρα σ' τὸ χαρτί ἀπάνου. Αὐτὰ τὰ τρίγωνα εἶναι ὁμοία, γιατί ἔχουν τὶς ἴδιες γωνιὲς, κι' ὁ λόγος πού προσέξαμε τόσο τὸ κῆφος τῶν χαρτονίων ἦταν ἴσα ἴσα γιὰ νά ἤμαστε βέβαιοι πῶς ἔχουν τὶς ἴδιες γωνιὲς. Ἀφοῦ τὰ δυὸ αὐτὰ τρίγωνα εἶναι ὁμοία, καί τὰ πλευρά τους θὰ εἶναι ἀνάλογα. Ἐσυμφωνήσαμε ἡ γραμμὴ ΑΒ, πού ἔχει μᾶκρος 12 δαχτύλων, νά παρασταίῃ τὸ μᾶκρος τοῦ τραπέζιου μεταξὺ τ' ἀγοριοῦ καί τοῦ κοριτσιοῦ. Τὸ λοιπὸν ἡ ἀπόσταση ΑΓ πρέπει κατὰ τὴν ἴδια κλίμακα νά εἶναι τὸ διάστημα μεταξὺ τοῦ τοπιοῦ καί τοῦ κοριτσιοῦ σ' τὴν ἄκρη. Αὐτὸ εἶναι 20 δάχτυλα σ' τὸ διάγραμμα, καί λοιπὸν ἡ ἀπόσταση ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ τραπέζιου ὡς σ' τὸ τόπι εἶναι 20 ποδάρια.

Λοιπὸν βλέπετε πῶς χωρὶς νά πᾶμε ὡς ἀπάνου σ' τὸ τόπι ἢ νά κρεμάσουμε σπάγγο ἀπὸ κεῖ ἢ μ' ἄλλο τρόπο νά τ' ἀγγίξουμε, καταρθώσαμε νά βροῦμε πόσο ἀψηλὰ εἶναι κρεμασμένο τὸ τόπι σ' τὸν ἀέρα. Τὸ ἀπλὸ αὐτὸ παράδειγμα ζηγᾷ τὴ γενικὴ ἀρχὴ τοῦ τρόπου, πού κατορθώνουν οἱ ἀστρονόμοι νά μάθουν τὴν ἀπόσταση τῶν σωμάτων τ' οὐρανοῦ ἀπὸ τὴ Γῆ. Πρέπει νά φανταστήτε τὸν Ἥλιο, τὸ Φεγγάρι, καί τ' ἄστρα σὰν σφαῖρες πού κρέμονται κάπως ἀπὸ πάνω μας καί πού ζητοῦμε νά ξακριβώσουμε τὴν ἀπόστασή τους μετρῶντας γωνιὲς κανωμένες σ' τὶς ἄκρες γραμμῆς.

Φυσικὰ οἱ ἀστρονόμοι διαλέγουν δυὸ σταθμούς πού ἀπέχουν μεταξὺ τους πολὺ περισσότερο παρ' ὅσο τὸ κορίτσι ἀπὸ τ' ἀγόρι. Μάλιστα ὅσο μεγαλύτερο τὸ διάστημα μεταξὺ τῶν δυὸ σταθμῶν, τόσο καλῆτερα. Οἱ ἀστρονόμοι χρειάζονται περισσότερο διάστημα παρ' ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς σάλας ὡς σ' τὸ ἄλλο, ἢ ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη τῆς Ἀθήνας ὡς σ' τὴν ἄλλη. Ἄν ἐκοιτάζαμε ἀπλῶς ἀερόστατο τότες, κι' ἕνας παρατηρητῆς σ' τὴ μιὰν ἄκρη τῆς Ἀθήνας κ' ἕνας ἄλλος σ' τὴν ἀντικρυνὴ ἔβαζαν προσεχτικὰ τὰ χαρτόνια τους, θὰ μπορούσαν νά ποῦν τὸ ὕψος τ' ἀερόστατου πολὺ εὐκόλα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἥλιος εἶναι πολὺ πιο μακριὰ παρ' ὅσο μπορεῖ ποτε νά ἀνεβῆ ἀερόστατο, πρέπει νά χωριστοῦν οἱ παρατηρητᾶδες πολὺ περισσότερο διάστημα. Ἀκόμα καί τῆς Ἑλλάδας ὅλο τὸ πλάτος ἀρκετὸ δὲν εἶναι. Ἐτσι πρέπει νά τοὺς χωρίσουμε τόσο πολὺ, ὅσο εἶναι δυνατὸ δυὸ ἀνθρώποι ν' ἀπέχουν ἀπάνου σ' τὴ Γῆ μας. Ὁ ἕνας ἀστρονόμος παγαίνει σ' τὴ μιὰ ἄκρη τῆς Γῆς σ' τὸ Α (Διάγρ. 5), κι' ὁ ἄλλος σ' τὴν ἀπέναντι ἄκρη σ' τὸ Β, ἀπ' ὅπου κι' οἱ δυὸ μποροῦν νά δοῦν τὸν Ἥλιο. Εἶναι ἀναγκασμένοι νά μετρήσουν τὶς γωνιὲς μὲ πιο ἀκριβῶμένο τρόπο παρὰ κόβοντας χαρτόνια μὲ τὸ

ψαλίδι· και επειδή ο αστρονόμος σ' το Α δέ μπο-
ρεί να δῆ το φίλο του σ' το Β, δὲν εἶναι τόσο
εὐκολο να μετρηθῶν αἱ γωνιές σωστά. Ὡς

Διάγραμμα 5.

τόσο παρατρέχουμε τις δυσκολίες φτάνει το πῶς
οἱ γωνιές μετριοῦνται ἀπὸ τοὺς ἀστρονόμους μὲ
κάποια μέθοδο, καὶ τότε γράφουν μικρὸ διάγραμμα
ἀπαράλλαχτα ὅπως ἐγράψαμε κ' ἐμεῖς, ἢ κάνουν
ἓνα λογαριασμὸ πού ἰσοδυναμῆ με τὸ διάγραμμα.
Οἱ ἀστρονόμοι γνωρίζουν τὸ μέγεθος τῆς Γῆς,
κ' ἔτσι γνωρίζουν πόσες χιλιάδες μίλια αὐτοὶ ἀπέ-
χουν ὅταν κάνουν τὰς παρατηρήσεις τους ἀπὸ τὸ
Α καὶ τὸ Β. Αὐτὸ τὸ διάστημα σ' τὸ διάγραμμά
τους, σημαίνει ὅ,τι σ' τὸ δικό μας ἐσήμαινε τὸ
μάκρος τοῦ τραπέζιου. Ἀπὸ τὴν καθέ ἄκρη τῆς
γραμμῆς γράφουν γωνιές ὅπως ἐκάναμε κ' ἐμεῖς,
κ' ἔπειτα βασίζονται σ' τὴν ἀρχὴ τῶν ὁμοίων
τριγώνων ὅπως κ' ἐμεῖς. Τέλος σὰ μετρήσουν
τὰ πλευρὰ τῶν τριγώνων τους, βρίσκουν τὴν
ἀλαργάδα τοῦ Ἥλιου.

**Ἡ φαινόμενη μικρόδα τῶν μακρινῶν
ἀντικειμένων.**

Ἄνάγκη ἐδῶ να ξηγήσω μιὰ ἀρχὴ πού ὅσοι
μελετοῦν τ' ἄστρα δὲν πρέπει ποτὲ να τὴν ξε-
χνοῦν. Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ λέει πῶς ὅσο πῶς ἀλάργα

Διάγραμμα 6.

βρίσκεται ἓνα σῶμα, τόσο φαίνεται πῶς μικρὸ.
Ἴσως θὰ τὴν καταλάβετε ἀπὸ τὸ μικρὸ ἐδῶ διά-
γραμμα (ἀριθ. 6). Τὸ διάγραμμα παρασταίνει με-

γάλη σφαῖρα ὅπου φαίνονται ὠκεανοὶ καὶ στε-
ριές, πού τὴν κοιτάζουν, καθὼς βλέπετε, ἓνα ἀγόρι
κ' ἓνα κορίτσι. Τὸ κορίτσι στέκει κοντὰ κοντὰ
σ' τὴ σφαῖρα, καὶ σημάδεψα δύο κουκκιδωτὲς
γραμμὲς ἀπὸ τὸ μάτι τῆς, μιὰ ὡς σ' τὴν κορυφὴ
τῆς σφαίρας, καὶ τὴν ἄλλη ὡς σ' τὴν ἀπὸ
κάτου ἐπιφάνεια τῆς. Ἄν θελήσῃ να ζετάσῃ ὅλη
τὴν ὄψη τῆς σφαίρας πού βλέπει κατὰ τὸ μέρος
τῆς, τότε πρέπει πρῶτα να κοιτάξῃ κατὰ τὴν
ἀπάνου γραμμὴ, κ' ἔπειτα πρέπει να χαμηλώσῃ
τὸ μάτι τῆς ὡς πού να φτάσῃ σ' τὴν κάτω
γραμμὴ, κ' ἔτσι με τὸ να εἶναι ἀναγκασμένη
ν' ἀνεβάξῃ καὶ να κατεβάξῃ τὸ μάτι τῆς θὰ
νομίσῃ τὴ σφαῖρα πολὺ μεγάλη, καὶ θὰ νομίσῃ
σωστά. Τ' ἀγόρι πάλι, καθὼς βλέπετε, στέκει
ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τῆς σφαίρας, καὶ τὸ ἐτοπο-
θέτησα πολὺ πῶς μακριὰ παρὰ τὸ κορίτσι. Ἐση-
μάδεψα, καθὼς βλέπετε, κ' ἀπὸ τ' ἀγορίου τὸ
μάτι δύο κουκκιδωτὲς γραμμὲς ὡς σ' τὴ σφαῖρα,
κ' εἶναι φανερό πῶς αὐτὸς δὲν ἀναγκάζεται
ν' ἀνεβοκατεβάξῃ τὸ κεφάλι τόσο πολὺ γιὰ να
δῆ ὅλη τὴ σφαῖρα. Μπορεῖ να τὴ δῆ ὁλόκληρη με

Διάγραμμα 7.

μιὰ ματιὰ, καὶ λοιπὸν θὰ τοῦ φανῆ πῶς ἡ σφαῖρα
εἶναι συγκριτικῶς μικρὴ. Ὅσο πῶς ἀλάργα εἶναι,
τόσο μικρότερη θὰ φαίνεται. Εὐκόλα νιώθετε πῶς
ἂν ἡ σφαῖρα ἦταν ἀκόμα πῶς μακριὰ, οἱ δύο γραμ-
μὲς θὰ ἦταν ὅπως φαίνονται σ' τὸ διάγρ. 7,
ὅπου ἡ σφαῖρα εἶναι τόσο ἀλάργα, πού δὲ μπορεῖ
να φανῆ ἀπάνου σ' τὴ ζουγραφία. Τὸ φαινόμενικὸ
μέγεθος, πού τὸ μέτρος του τὸ δίνει πραγματι-
κῶς ἡ γωνιὰ μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν γραμμῶν,
θὰ γίνονταν τόσο πῶς μικρότερο ὅσο ἦταν πῶς
μεγάλῃ ἡ ἀπόστασις, γιὰ τὴν ἡ γωνιὰ γίνεται
τόσο πῶς μικρότερη. Τώρα λοιπὸν καταλαβαίνετε
γιὰ τὸ ὅσο πῶς μακριὰ βρίσκεται ἓνα ἀντικείμενο,
τόσο μικρότερο φαίνεται. Μάλιστα, ἂν τὸ ἀλαρ-
γίης ἀρκετὰ, παύει καὶ να φαίνεται καθόλου.

Μπορῶ να σὰς δῶσω πολλὰ παραδείγματα
πῶς μικραίνει τὸ φαινόμενικὸ μέγεθος ἡ ἀλαρ-
γάδα, καθὼς, δὲν ἀμφιβάλλω, μπορεῖτε κ' ἔσετε.
Ὅλα τὰ παιδιὰ, λόγου χάρη, ξέρουν πῶς ὁ ἀη-
τὸς τους φαίνεται τόσο πῶς μικρότερος, ὅσο πῶς
πολὺ σπάγγο ἀμολοῦν. Ἡ ἀστρονομία ὅμως μὰς
δίνει τὰ καλῆτερα παραδείγματα αὐτῆς τῆς
ἀρχῆς. Γιγαντένια ἀντικείμενα φαίνονται μικρὰ,
μόνο κ' μόνο γιὰ τὸ εἶναι ἀλάργα. Λοιπὸν πρέ-
πει πάντα να θυμάστε, πῶς ἂν κάποιος ἀντικείμενο
φαίνεται μικρὸ, μπορεῖ ἡ μικρόδα του να εἶναι
μοναχὰ ἀπάτη. Ἴσως εἶναι πολὺ μεγάλο, μὰ
πολὺ μακριὰ. Σ' τὴν ἀστρονομία εἶναι ἔτσι

πάντα, γιὰ τὸ ἔχει τόσο τόπο ἀπάνωθι μας,
γύρω μας, ἀπ' ὅλες τις μεριές μέσα σ' τὴν ἀνοι-
τοχωριά. Κοιτάξτε τὸ ταβάνι. Αὐτὸ βέβαια δὲν
εἶναι τ' ὄριο τῆς ἀνοιτοχωριάς, γιὰ τὸ ἔχει κ'
ἄλλη ὄψη. Ἐπειτα ἔχουμε καὶ τὴ σκεπὴ τοῦ
σπιτιοῦ. Ὅμως κ' ἡ σκεπὴ δὲν εἶναι σύνορο,
γιὰ τὸ ὑπάρχει ἀγέρας ἀπὸ πάνω τῆς, κ' ἔπειτα
πῶς ἀψηλὰ ἀκόμα εἶναι τὰ σύγνεφα, κ' ἔτσι
μποροῦμε να πᾶμε τὴ φαντασία ὀμπρὸς κ' ὄλο
ὀμπρὸς, διὰ μέσα τοῦ ἀγέρα καὶ παρέκει, ἐκεῖ
πού εἶναι τ' ἄστρα κ' ἀκόμα παραμπρὸς. Δὲν
ἔχει σύνορα γιὰ τὴ φαντασία μας, γιὰ τὸ ἡ
ἀνοιτοχωριά δὲν ἔχει ἄκρη. Κ' ἔτσι ἀπὸ ὑπάρ-
χει τόπος ἀμέτρητος, τὰ οὐρανίσινα σῶματα ὠφε-
λήθηκαν, καὶ εἶναι, μιλιώντας γενικῶς, τόσο
ἀλάργα, πού, ἂς φαίνονται ὅσο θὲν μικρὰ, αὐτὴ
ἡ μικρόδα δὲν εἶναι παρὰ ἀπάτη.

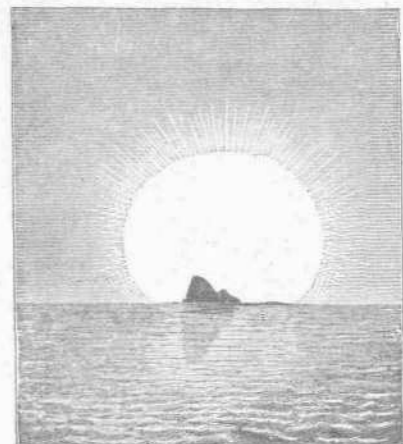
Ἄς δεῖξουμε μ' ἄλλον τρόπον τὴν ὑπερβολικὴ
ἀπόστασις τοῦ Ἥλιου. Φαντάσου μιὰ στιγμὴ πῶς
βρίσκεσαι στὸν Ἥλιο ἀπάνου, καὶ πῶς θεωρεῖς
τὴ Γῆ ἀπὸ καὶ πέρα. Γιὰ να νοιώσῃς τί θὰ δῆς,
συλλογίσου τί θὰ ἔβλεπες ὅταν ἀρμένιζες μέσα
σ' ἀερόστατο. Πρῶτα θὰ ἔβλεπες μοναχὰ τὰ
σπίτια ἢ ἄλλα ἀντικείμενα κοντὰ σου· ὅμως
ὅσο ἀνεβαίνεις, τόσο ἡ θέα θὰ πλάταινε ὀλόγυρά
σου. Σεκινώντας ἀπὸ τὴν Τρίπολη, ἂς πούμε,
θὰ ἔβλεπες τις ἐξοχὲς ὀλόγυρά τῆς, ἔπειτα θὰ
φαίνονταν ἡ θάλασσα, καὶ θὰ ξεχώριζες ὅλα
τὰ ὠραῖα τοῦ Μοριᾶ παράλια ἀπὸ βοριᾶ ὡς
νότο, ἀπ' ἀνατολὴ ὡς δύση. Κι' ἂν μὲ κανένα
τρόπο μποροῦσες ν' ἀνεβῆς πῶς ἀψηλὰ παρ'
ὅτι μπορεῖς να πᾶς μὲ ἀερόστατο, τότες ὅλη ἡ
Ἑλλάδα μὲ τὰ νησιά τῆς θὰ ξανοίγονταν
μπροστὰ σου σὰ χάρτης. Ἀκόμα, ἀκόμα ἀπάνου,
καὶ να, λίγο λίγο θὰ ἔβλεπες τὴν Εὐρώπη ὅλη,
ὡς πού καὶ τοὺς ὠκεανούς θὰ διακρίνες κ' ἀκόμα
καὶ τις ἄλλες στεριές, καὶ τότε θὰ καταλαβαί-
νες πῶς ἡ Γῆ μας εἶναι σφαῖρα. Ὅσο ὅμως ἀψη-
λότερα ἀνεβαίνεις, τόσο λιγώτερο θὰ μποροῦσες
να διακρίνης τὰ καθέκαστα τῆς ἐπιφάνειας τῆς.
Τέλος θὰ θολώνονταν τὰ διαγράμματα τῶν
στεριῶν καὶ τῶν ὠκεανῶν, καὶ θὰ ἀρχίζες να
μὴν ξεχωρίζεις τὴ μορφή καὶ τῆς ἴδιας τῆς
Γῆς. Πολὺ πρὶν φτάσῃς σ' ἀπόστασις ὅση ἀπὸ
ἐδῶ ὡς σ' τὸν Ἥλιο, ἡ Γῆ θὰ φαίνονταν ἔτσι
ὅπως μὰς φαίνεται ἐμὰς τώρα ὁ πλανῆτης ἡ
Ἄφροδίτη. Δηλαδή ὁ Ἥλιος εἶναι τόσο ἀλάργα,
πού εἶναι διδαχτικὸ να μάθουμε πόσο μικρὴ θὰ
φαίνονταν ἡ Γῆ ἀπὸ κείνη τὴν ἀπόστασις. Ἄς
πάρουμε τὴ γνωστὴ μας ἐκείνη σφαῖρα, τὸ τόπι
πού παίζουμε, πού ἔχει ἂς πούμε 2 1/2 δαχτύλων
διάμετρο. Μὰ βάλῃ μιὰ στιγμὴ τὸ τόπι αὐτὸ
σ' τὴν ἀντικρυνὴ μεριά τοῦ δρόμου, ἢ κ' ἀκόμα
παρέκει — ἂς πούμε μισὸ μίλι μακριὰ — πόσο
νομίζεις θὰ φαίνονταν τὸ τόπι ἀπὸ καὶ πέρα;
Ὡς τόσο ἡ Γῆ κοιταζομένη ἀπ' τὸν Ἥλιο δὲ

φαίνεται πῶς μεγάλη παρ' ὅ,τι φαίνεται τὸ τόπι
ἀπὸ ἀπόστασις μισοῦ μιλιοῦ.

Μορφή καὶ μέγεθος τοῦ Ἥλιου.

Ἐίπαμε πόσο ζεστὸς εἶναι ὁ Ἥλιος καὶ πόσο
μακριὰ — τὴ ζέστα του καὶ τὴν ἀλαργάδα του.
Τώρα ἂς πούμε δύο λόγια καὶ γιὰ τὴ μορφή του
καὶ τὸ μέγεθός του. Εἶναι φανερό πῶς εἶναι σφαι-
ρωπός, πῶς ἔχει μορφή τοπιοῦ. Τὸ ξέρουμε αὐτὸ
καλὰ, γιὰ τὸ να μὲν εἶναι στρογγυλὸ κ' οἱ δι-
σκοί, ὅμως ἂν τοποθετήσῃς δίσκο μὲ τρόπο πού
να τὸν βλέπῃς κατὰ τὴν κόψῃ ἀπὸ μακριὰ,
τότε δὲ θὰ φανῆ πῶς στρογγυλός. Ὁ Ἥλιος ὄλο
γυρίζει ὀλόγυρα, κ' ἀπὸ ὑπὸ πάντα φαίνεται ὡς
κύκλος, θὰ πῆ πῶς εἶναι σφαιρωπός, κ' ὄχι
στρογγυλός μοναχὰ ὅπως πλακωτὸς δίσκος.

Τὸ μεσημέρι, ὅταν ὁ Ἥλιος εἶναι ἀψηλὰ ἀπὸ
πάνου μας, μὰς εἶναι ἀδύνατο να καταλάβουμε

Διάγραμμα 8.

τὸ μέγεθός του. Τρόπος δὲν ὑπάρχει. Ὅταν ὅμως
ἀνατέλλῃ ἢ βασιλεῦῃ, τότε περὶ πῶς ἀπὸ
δέντρα καὶ βουνά, καὶ μεσολαβοῦν ἀντικείμενα
πού μποροῦμε να τότε συγκρίνομε. Τὸτ' ἔχουμε
ἀπόδειξι ἀληθινή πῶς ὁ Ἥλιος εἶναι πολὺ με-
γάλο σῶμα.

Σὰς δίνω ἐδῶ μιὰ ζουγραφία τοῦ ζουγράφου
Μάρκου Κόδδη, πού δίνει μαγευτικὰ εἰκόνα τοῦ
Ἥλιου σὰ βασιλεῦῃ σ' τὴ Μασσαλία. Ἄ θὲς
να δῆς πῶς εἶναι πῶς μεγάλος ἀπὸ βουνό, ἀνεβα
σ' τὴν κορυφὴ τῆς Παναγίας τῆς Φυλαξιώτισσας,
μὰ πρέπει ν' ἀνεβῆς ἢ σ' τις 10 τοῦ Φλεβάρη ἢ
σ' τις 10 τοῦ Ὀχτώβρη, γιὰ τὸ τότε μοναχὰ
ὁ Ἥλιος βασιλεύει ἀπὸ τὸ κατάλληλο μέρος
(Διάγραμ. 8).

Καὶ τὰ δύο αὐτὰ βράδια ὁ Ἥλιος βασιλεύει
πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ Κανικὸ σ' τὰ Πυρηνάια.
Τὸ βουνὸ εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ Μασσαλία
— ὡς 158 μίλια — μὰ εἶναι τόσο ἀψηλὸ, πού
ὡς εἶναι καθαρὸς ὁ οὐρανός, ἡ κορυφὴ του φαίνε-

ται ξάστερα άπάνου σ' τήν επιφάνεια του "Ηλιου, όπως τό βλέπεις μέσα σ' τήν ζουγραφιά. Η θέα είναι πολύ όμορφη, και μάς μαθαίνει και σπουδαίο μάθημα. Ο "Ηλιος δηλαδή είναι πιό μακριά από τό βουνό, κι' ως τόσο φαίνεται ζερό-δεξά του βουνού καθώς κι' από πάνω. Έτσι μαθαίνουμε δίχως λογαριασμούς πώς ο "Ηλιος είναι μεγαλύτερος από τ' άπάνου μέρος μεγάλου βουνού σ' τά Πυρηνάια.

Λογαριάζοντας όμως τό μέγεθος του "Ηλιου από τά μετρήματα τά κανωμένα από τους άστρονόμους, βρίσκουμε πώς είναι μεγαλύτερος από τό βουνό Κανιγκό όλόκληρο, μεγαλύτερος άπ' όλη τή σειρά των Πυρηνάιων, κι' άπ' όλη τήν Ευρώπη πώς συγκριτικώς κι' όλη μας ή σφαίρα είναι άσήμαντη μπροστά του.

Έδώ σ' τό τραπέζι άπάνου έχει ένα άγγλικό κλωτσότοπι, κι' αυτό άς πούμε πώς παρασταίνει τόν "Ηλιο. Τώρα άς διαλέξουμε κάτι τι άλλο νά παραστήσουμε τή Γη, τέτιο όμως πού νά έχη άπάνου κάτω σωστή αναλογία. Τό συνειθισμένο τόπι δέν κάνει είναι πολύ μεγάλο. Γιατί τό πλάτος τής Γης είναι λιγώτερο παρά τό εκατοστό του πλάτους του "Ηλιου, ενώ τό συνειθισμένο τόπι κατά τό πλάτος είναι τό τέταρτο μονάχα του κλωτσότοπιού. Λοιπόν μάς χρειάζεται κάτι τι πολύ μικρότερο. Δοκίμασε ένα βώλο τόν πιό μικρό πού βρίσκεται πάλι σαν τόνο μετρήσης, θά βρής πώς 100 βώλοι βαλμένοι σ' τήν άράδα κάνουν γραμμή πολύ μεγαλύτερη από τό πλάτος του κλωτσότοπιού. Άς κοιτάξουμε λοιπόν άλλο πράμα πιό μικρό. Νά, ένα σκάκι από τά πιό μικρά μάς παρασταίνει σωστά τό μέγεθος τής Γης, γιατί ένατό σκάκι σ' τήν άράδα έχουν τόσο μακρός, όσο είναι τό πλάτος του κλωτσότοπιού. Έτσι κάπως νιώθεις πόσο θεώρατος είναι ο "Ηλιος. Φαντάσου τή Γη, πόσο τή βρίσκουμε μεγάλη σαν ταξιδεύουμε τί τρομερό ταξίδι θέλει για νά φτάσης σ' τή Νέα Ζηλανδία, κι' ως τόσο ως εκεί είναι ο μισός δρόμος μονάχα για νά κάνης τό γύρο τής Γης. Έπειτα συλλογίσου πώς ο "Ηλιος είναι τόσο πιό μεγάλος από τή Γη, όσο αυτό τό κλωτσότοπι είναι μεγαλύτερο άπ' αυτό τό σκάκι. Άν 1,000,000 άπ' αυτά τά σκάκια τά έλιωνες κι' έχυνες μιά σφαίρα, πάλι ή σφαίρα δέ θά ήταν τόσο όσο είναι αυτό τό κλωτσότοπι. Τό ίδιο άν 1,000,000 σφαίρες τόσο μεγάλες όση είναι ή σφαίρα μας τις έσμιγες μαζί, φυσικά θά έκανες υπέρογκη σφαίρα, κι' ως τόσο ή σφαίρα αυτή δέ θά έφτανε τόν όγκο του "Ηλιου.

(Έπειτα συνέχισα)

(Άπ' τ' άγγλικό)

ΑΛΒ. ΠΑΛΛΗΣ

Μεταξύ τής αίσχροκερδείας και τής άσωτίας, λέγει ο Βαλζάκ, υπάρχει ή οικονομία.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΑΚΡΥΑ

Ματάκια των παιδιών, ματάκια άγνά, πού όσα θεωρείτε γύρω σας είνε παιγνίδια έσεις πού δακρυσμένα και στεγνά τήν ιδίαν όψη δείχνετε, πάντα τήν ιδία

άμλητοι καθρέφτες, φωτεροί, πού ή σκέψη δέν σας θάμπωσε μηδέ κι' έννοια παραθυράκια πού ή ψυχή θεωρεί κι' όλα καλά τής φαίνονται, τριανταφυλλένια

ματάκια, σεις πού δίχως άφορμή κάθε στιγμή δακρύζετε, καθώς γελάτε, ματάκια των μικρών παιδιών, άχ! μή τά δροσερά σας δάκρυα τά σαταλάτε!

Έχει έμπρός σας στράτα μακρινή... Θά σας μαράν' ή κούραση κι' ή θλίψη ή μαύρη, άνέλπιδα ή καρδιά σας θά πονή και θά ζητήσει δάκρυα και δέν θέ ναύρη!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΤΑ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΑΤΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Μάς έφεραν μιά υπηρέτρια Μυτιλήνια. Με μακρυά καστανόχρυσά μαλλιά, με κορμστασιά θεάς, με μάτια άμυγδαλωτά, κατάμαυρα, ύγρα. Ήταν Πλωμαρίτισσα, από τό καμένο τό χωριό.

Όταν έβλεπε από τό παράθυρο καράβια νά περνούν, πολλές φορές άφινε τή δουλειά της κι' έτρεχε στό παράθυρο πού έβλεπε τή θάλασσα, και κουνούσε τό μαντήλι της. Πότε έκλαιε και πότε γελούσε.

Τότε ή θεία μου τήν έμάλωνε κι' εκείνη τραγουδούσε διστιχα παραπονετικά.

Έγώ ήμουν ο γραμματικός της. Τής έγραφα τά γράμματα και διάβαζα εκείνα πού ήρχονταν. Δύο τρία διστιχα βαμμένα με τό φαρκάκι τής ξενιτιάς και κατόπι τά χαιρετίσματα δυο σελίδες από όλες και όλους, με όνόματα και έπίθετα.

Πολλές φορές μου φαίνονταν αυτό άνυπόφορο μαρτύριο κι' έγραφα τά μισά. Δέν ήξευρα ότι κι' αυτό ήτον άπάτη και ότι μπορούσε νά έχη μιά τέτοια παράλειψις κανένα κακό άποτέλεσμα.

Άλλά ήλθε στιγμή νά καταλάβω τό σφάλμα μου και πικρά νά μετανοήσω.

Ο θεός μου, καρδοκύρης γνωστός σ' όλα τά ώραία λιμάνια τής Μυτιλήνης, με πικράλαβε τό κλοκαίρι νά θυμάσω κι' έγώ τά Μοσκονήσια πού καθρεφτίζουν τις έλές στη θάλασσα. Τις Κυδωνίες με τόν όλόζώντανο Έλληνισμό

τους και τά μαγικά τής Μυτιλήνης περιγιάλια, με τόν εργατικό της λαό.

Η Άμερσουδα (έτσι τήν έλεγαν τήν υπηρέτρια), με παρακάλεσε νά τής κάμω μιά γραφή.

Μά ή εύλογημένη, άράδιασε τόσα όνόματα και τόσο βιαστική ήμουν έγώ, ώστε τώρα δέν έγραφα κανένα άπ' τά χαιρετίσματα και μόνον όταν τήν είδα νά φιλή τό γράμμα και νά μου λέγη:

— Νά πής τής μαννούλας μου πώς είδω τό φίλησα νά, σωστά άπάνω στα χαιρετίσματα.

Μετανοίωσα λιγάκι, αλλά έκρυφα τό γράμμα, ενώ εκείνη μ' έλεγε: — Κωσταντέλα, νά πές τήν Κυριακή στόν Πλάτανο τής Μέραινας, νά διής πού κουνιούνται στην κούνια και τραγουδούνε τά κορίτσια, νά πές και στην Παναγιά τήν άγιαστίσσα νά δής μορφιά.

Η θεία μου μου έδωκε κι' εκείνη συμβουλές, κι' έγώ έκαμα τό πρώτο μου ταξίδι με θυμάσιο καιρό, κι' έγνώρισα τά μαγικά άκρογιάλια, μά δέν θά περιγράψω τό ταξίδι μου παρά μόνον, όταν έφθάσαμε στό Πλωμάρι, έγώ πήρα άδεια από τό θείο μου κι' άνέθηκα με μουλάρι στό καμένο τό χωριό.

Έλιές και πεύκα γλυκοφιλιούνταν κι' έσκίαζαν τόν περιποιημένο δρόμο πού ένώνει τόν ποταμό με τό καμένο τό χωριό.

Βρύσες μαρμαρένιες στό δρόμο, με τήν επιγραφή—δέν τήν έχω τώρα πρόχειρη—δροσίσου, ξένε, και προσευχέσου για τή ψυχή του δεινα πού έκαμε τή βρύση.

Ο άγωγιάτης ήξερε τήν οικογένεια τής Άμερσουδας.

— Καλοί άνθρωποι, νοικοκυραίοι. Τό κορίτσι ξενιτεύθηκε για νά ξεχρεωθούνε και νά τελειώση και τό σπίτι της, γιατί είδω πρέπει κάθε κορίτσι νά έχη τό σπίτι του και όλο τό νοικοκυριό του, ακόμα και μαλλίτικα σκεπάσματα για τά μοσχάρια χωρίς αυτά δέν παντρεύεται.

Τό χωριό κρυμμένο πίσω από τό λόφο δέν φαίνετο ο άγωγιάτης μου έίπεν, ότι οι πρόγονοί των έφευγαν τους Άλγερίνους πειρατάς και τότε εξήγησα τό διστιχον:

Κάλλιο σκλάβο στ' Άλιτζέρι
παρά στό δικό σου χέρι,

τό όποιον λέγεται επί δυσκόλων περιστάσεων.

Μιά ώραία Πλωμαρίτισσα έκρατούσε τή στάμνα της όχι στόν ώμο, αλλά τήν εστήριζε στη μέση της κι' έγευρε με χάρη στα δεξιά.

Μάς έπεριστοίχισαν τά παιδιά του χωριού και τά γουρουνάκια.

Έφθάσαμε στό σπίτι τής Άμερσουδας.

Η μητέρα της, ώραία ακόμα, μάς είδεθη στο δώμα της μ' άγάπη και συγκίνηση. Μάς έπρόσφερε όπωρικά και ρακί.

Κατόπιν άρχισε τās έρωτήσεις δια τήν Άμερσουδα.

— Τράνεψε; θυμάται; τήν άγαπούμε;

Έδειξα τό γράμμα και μαζεύθηκαν γύρω στόν άργαλειό, πού φαίναν ένα ψηφωτό πολύχρωμο, όλοι οι συγγενείς. Έρθε κι' ή γιαγιά με τό δεκανίκι της.

Τότε ή Μαργέλα, συγγενικό κορίτσι, διάβασε τό γράμμα και τά στιχάκια.

Μά όταν ή γρηά, πού τήν κατάρτωγε με τά θαμπά της μάτια, δέν άκουσε τόνομά της στα χαιρετίσματα, έκρυψε τό πρόσωπό της μέσα στο μαύρο μαντήλι του κεφαλιού της κι' έκλαψε πικρά.

Κ' ή νουνά της, μιά θεώρατη γυναίκα, πικράθηκε κι' εκείνη και δέν τό κράτησε, μόνο έίπεν:

— Αϊ, στην ξενιτιά ξεχούνε και τό χωριό και τό συγγενή και τό φίλο.

Δύο χοντρά δάκρυα έβρεξαν τό χοντρό πρόσωπο τής νουνάς, και γύρισα και είδα γύρω μου πικραμμένα πρόσωπα, και μιά σιωπηλή κατάρρα για τήν ξενιτιά φτερούγιζε τριγύρω μου.

Έξω, από δυο λόφους άνάμεσα, φαίνετο ένα θυμάσιο τρίγωνο γαλανό, και μέσα έπλεε θάρρεις άόριστη σαν όνειρο μακρινό ή Χιος, και μιά γλώσσα του Καραμπουρνά.

Η γρηά άρχισε νά τραγουδή παραπονετικά, γιατί είδω στην πατρίδα τής Σαπρούς και του Άλκαίου τραγουδούν τή χαρά και τή λύπη τους.

Η συνείδησις μ' έτυπτε. Πού νά φαντασθώ, πώς τά δυο εκείνα φύλλα τά χαιρετίσματα πού παραλείψα θά ζωντανέψουν εκεί άντίκρι μου σε δυο άνθρωποις, νά με βλέπουν παραπονετικά!!

Έδάκρυσα, θυμήθηκα τό φίλημα πού έδωκε ή Άμερσουδα σταγγραφα χαιρετίσματα επάνω, και είπα:

— Τό καράβι έφευγε και δέν πρόφθασα νά γράψω τά χαιρετίσματα για όλους σας, πού μου παρακαλούσε νά γράψω ή Άμερσουδα. Μά δέν ξεχνά εκείνη κανένα όλους σας θυμάται πάντα.

Η γρηά άνοιξε τό κατάμαυρο μαντήλι της και φάνηκε γελαστό τώρα τό πρόσωπό της.

Καμπάνες χτυπούσαν πένθιμα. Μου είπαν πώς πνίγηκε ένας καρδοκύρης και ή γρηά μου έδειξε τις λευκές, όλόσιες σαν λαμπάδες και είπε πικρά:

— Από δω, άπ' αυτά τά δέντρα κάμνουν κατάρτια και ξενιτεύονται τά παιδιά μας. Άχ, ή ξενιτιά!!!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΑΓΡΟΚΗΠΙΟΥ ΜΟΥ

Η ΜΟΝΗ ΑΓΕΛΑΣ...

Άχνης πράσινης τάπης εκ μυριάδων στρεμμάτων σπαρτών και εκ περισσοτέρων βοσκών στίλβει υπό τὸ θάλαπος τοῦ ἑαρινοῦ ἡλίου περίξ τῆς ἐπαύλειός μου.

Εἰς τὸ πέλαγος τοῦτο τῆς σμαραγδίνης χλόης ἐξέχουσιν ὡς λευκαὶ νησίδες κινηταὶ πολυάριθμα ποιμνία προβάτων, βόσκοντα ἐναλλάξ εἰς τοὺς λειμῶνας καὶ εἰς τὰ σπαρτὰ ὅσα «θρασεύουν» δηλαδὴ ἔχουν τὸ θράσος ν' αὐξάνουν πληθωρικῶς εἰς φύλλα πρὸς βλάβην τῆς καρποφορίας.

Παραπλευρῶς τῶσων μυριάδων αἰγῶν καὶ προβάτων μόνον ὀλίγαι ἑκατοντάδες ἀγελάδων προβάλλουν ὑπερῆφάνως τὴν ἡμέραν «στεφανόκερων» φυσιογνωμίαν των ἐπὶ τῆς χλόης, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει μία, (ἀκούσατε: μία εἰς δλόκληρον δῆμον!), ἧτις ἀμέλγεται, καὶ δὴ ὁ εὐτυχῆς θνητὸς ὅστις ἔχει τὴν καλαισθησίαν ν' ἀναμιγνύη εἰς τὸν πρωϊνὸν του καφὲν ὀλίγον ἀγελαδινὸν γάλα εἶμαι ἐγώ. — Ποταμοὶ γαλακτοῦ αἰγείου καὶ πρόβειου βέουσιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, ἀλλ' εἰς μόνον μαστὸς ἀγελάδος παρέχει ὀλίγον γάλα... ἀριστοκρατικόν, ἦτοι ἀγελαδινόν.

— Διατί ἄρα γε αὐτὴ ἡ ἀποστροφή πρὸς τὴν ἀγελάδα;

Ἐν πρώτοις τὸ ζήτημα τῆς προτιμήσεως τοῦ ἀγελαδινοῦ γαλακτοῦ ἀπὸ τοῦ τῶν μικρῶν ζῴων εἶναι ζήτημα «γούστου», δυναμειθὰ δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο συμβαδίζει μετὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ πολιτισμένος ἄνθρωπος σὺν τῇ λεπτινῇ ἢ ἐπιφέρει ἐν γένει ἡ δικαιοδικὴ ἐργασία, ἡ μόρφωσις τοῦ πνεύματος κ.τ.λ., ἀπομακρύνεται βαθμηδὸν τοῦ «ψωμοτυριῦ» καὶ τῶν τέρψεων ἃς δύναται νὰ περικλείσῃ ἐν «γαιουράδικον», ἔστω καὶ ἰδανικόν.

Ὁ τυρὸς καθίσταται πλέον ἐπιδότησιον, λαμβάνεται εἰς ἑμοιοπαθητικὰς δόσεις καὶ δὴ ὑπὸ μορφήν τυρῶν «ἀργασμένων» μὲ γεῦσιν ὀσμικὴν «ὀρεκτικὴν», διότι δὲν χρησιμεύει πλέον ὡς τροφή ἀλλ' ὡς «χωνευτικόν», ὡς συναγωνιστὴς τῆς μουστάρδας. Ἀλλὰ τότε ὁ ἄνθρωπος, ἰδίως ὁ πνευματικῶς ἐργαζόμενος, αἰσθάνεται πολὺ τὴν ἀνάγκην φωσφορούχων τροφῶν καὶ λίπους εὐχωνεύτου, ἃς μόνον τὸ γάλα τῷ παρέχει ἐν ἀφθονίᾳ. Τότε τὸ ἀγελαδινὸν γάλα κάμνει μετὰ τοῦ καφέ τὸν γνωστὸν μικτὸν συνδυασμὸν καὶ καθίσταται καθημερινὴ τροφή δι' ὅλον τὸ ἔτος. Τότε ἀπ' ἑαυτοῦ ἀποκλείεται διὰ τοὺς λεπτοτέρους τὸ νόστιμον μὲν, ἀλλὰ λίαν δυσχώνευτον διὰ λεπτοὺς στομάχους πρόβειον γάλα, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἐν καιρῷ χειμῶνος δὲν εἶναι καταλευκὸν ἀλλὰ «μουντό», διότι περιέχει, ὡς τὸ μικροσκοπίον διδάσκει, πάντοτε ἰκανὴν ποσότητα μιᾶς οὐσίας

γνωστῆς ὑπὸ τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα «σκώρ», ἢ ἐὰν θέλετε νὰ ἐκλαϊκεύσετε τὴν ἔννοιαν δύνασθε νὰ τὴν ἀποδώσετε διὰ τῆς λέξεως «κακαράντζα».

— Ἄν καὶ κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν ἡ κόπρος τοῦ προβάτου «δὲν μαχαρίζει», ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος ἀπωθεῖται ὑπὸ τῆς ἰδέας. — Ὅσον ἀπρῶξ τὸ γάλα τῆς αἰγός, τοῦτο εἶναι βεβαίως δυσχώνευτότερον τοῦ ἀγελαδινοῦ, ἢ τυρίνη του ἡδὴ ὑπὸ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ στομάχου μεταβάλλεται εἰς σκληρὸν βῶλον ἐκεῖ ὅπου ἡ τυρίνη τοῦ ἀγελαδινοῦ δίδει ἀπαλὸν πῆγμα. Οἱ τυροκόμοι τὸ γνωρίζουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ ἰατροὶ τὸ ἀγνοοῦσι.

Προκειμένον περὶ βρεφῶν τὸ αἰγίον γάλα ὑποφέρειται σχετικῶς περισσώτερον, διότι ὁ στόμαχος τοῦ βρέφους ἔχει εἰδικὰ πεπτικά ὕγρα, ἐν συνόλῳ ὅμως καὶ τὰ βρέφη ἀκόμη συνήθως χωνεύουσιν εὐκολώτερον τὸ ἀγελαδινόν.

Παραλείπων ἄλλους λόγους ὑπὲρ τοῦ ἀγελαδινοῦ γαλακτοῦ μεταβαίω ἀμέσως εἰς τὸν ἑκατοστόν, ὅστις προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ μικρὰ ζῴα δὲν διατηροῦσι τὸ γάλα των κατὰ τοὺς φθινοπωρινούς μῆνας, ὅποτε ὅλοι οἱ γαλακτοφάγοι γίνονται γαλακτοπότα, δηλ. μεταβαίνουσιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἀγελαδινοῦ. — Ἐκ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης ἐμάθετε ἐν παρόδῳ τὸ γραμματικῶς εὐφρόδουν γεγονός ὅτι τὸ πρόβειον γάλα τρώγεται, ἐνῶ τὸ ἀγελαδινόν ἀνίεται.

— Ἀλλὰ διατί περίξ τῆς ἐπαύλειός μου ὑπάρχει μία γαλακτοπαραγωγὸς ἀγελάς ἀπέναντι τριῶν μυριάδων ἀμελγόμενων αἰγοπροβάτων;

Διότι τὸ πρόβειον γάλα πωλεῖται μόλις 24 λεπτά τὴν ὁκτῶν, ἐνῶ τὸ ἀγελαδινὸν γάλα μοῦ στοιχίζει ὡς κόστος παραγωγῆς πλέον τῶν τριακοντα ἑξ λεπτῶν. Προσθέσατε ὅτι τὸ πρόβειον περιέχει 8⁰/₁₀ βούτυρον καὶ 8⁰/₁₀ τυρίνην, ἐνῶ τὸ ἀγελαδινὸν περιέχει μόνον 4⁰/₁₀ βούτυρον καὶ 4⁰/₁₀ τυρίνην, ἦτοι ἀκριβῶς τὸ ἡμισυ, μὲ ἄλλας λέξεις, ἐν τῷ τυροκομείῳ καὶ βουτυροκομείῳ ἡμισία ὁκτῶ πρόβειου γαλακτοῦ ἀξίας 12 λεπτῶν δίδει τόσα προϊόντα ὅσα δίδει μία ὁκτῶ ἀγελαδινοῦ γαλακτοῦ ἀξίας 36 λεπτῶν.

Ἀλλὰ διατί τὸ πρόβειον γάλα νὰ εἶναι πόσον εὐθηνότερον; Διότι τὸ πρόβειον ἐπὶ ὅλον τὸ ἔτος εὐρίσκει τὴν τροφήν του ἐξῶ, ἐνῶ ἡ ἀγελάς, ἢ γαλακτοπαραγωγὸς δηλαδὴ, ἐννοεῖ πλὴν τῆς βοσκῆς νὰ λαμβάνῃ καὶ συμπλήρωμα ἐτοίμου τροφῆς ἐν τῷ στάβλῳ καὶ ἄλλας περιποιήσεις. Ὅταν δὲ κακῇ τῇ τύχῃ ὑπάρχῃ ἀνεπάρκεια χόρτων ἐν τῇ βοσκῇ, τὰ πρόβια ὀλιγοστεύοντα τὴν παραγωγήν των ἐξαιρουμένων νὰ ζοῦν καὶ «ὅπως δῆποτε» νὰ παράγουν, ἐνῶ ἡ ἀγελάς πολὺ ἀπαιτητικώτερα θὰ φαγῇ ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν μίαν δλόκληρον περιουσίαν.

Ἀλλὰ διατί δὲν καλλιεργεῖτε τότε τριφύλλια, κοκκινόγυλια, ρέβες, σανὸν ἀρχβοσίτου κ.τ.λ. νὰ ἐξασφαλίσετε τὴν τροφήν των ἀγελάδων σας; Πολλοὶ γεωπόνοι συνεβούλευσαν τοῦτο καὶ ὑπάρχουν καὶ σήμερον, ὅτινες ἐπιμένουν εἰς τὸ δυνατόν τοιαύτης καλλιεργείας. Πράγματι ἡ εἰκὼν εἶναι ἐπαγωγὸς· ἀλλ' ὡς μὲ ἐδίδαξαν πολυετεῖς παρατηρήσεις, αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιεργεῖαι εἰς τὸ κλίμα μας εἶνε πολὺ ἐπισφαλέςτεροι ἢ εἰς ἄλλα κλίματα, τὸ δὲ ἄθροισμα τοῦ πίπτοντος ἐτησίως ὕδατος κατὰ μονάδα ἐπιφανείας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πελωρίαν ἀντίστοιχον ἐξάτμισιν δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἰκανὴν ἐπέκτασιν κτηνοτροφικῶν καλλιεργειῶν. Καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν οἶων δῆποτε δαπανηρῶν ὑδραυλικῶν ἔργων τὸ ὕδωρ θὰ εἶναι σχετικῶς σπάνιον καὶ δαπανηρὸν καὶ θὰ μείνῃ διὰ τὰς κηπευτικὰς καλλιεργείας. Ἐὰν δὲ ἐρωτᾶτε καὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς γαλακτοπαραγωγῆς ἀγελάδος, θὰ σὰς ἀπαντήσῃ ἡ σκληρὰ εἰμαρμένη: «τί εἶχες, Γιάννη; τί εἶχα πάντα.»

Δὲν θέλω διὰ τῆς πικρῆς ἀπαισιοδοξολογίας μου νὰ κατακρίνω τὴν τάσιν πολλῶν ἐνθέρμων οἴλων τῆς προόδου νὰ δοκιμάσουν νέα πειράματα ἢ νὰ ἐπαναλάβουν καλῆτερα τὰ ἄλλοτε γενόμενα, οὔτε νὰ ψυχράνουν τὸν ζῆλόν των.

Ἀπὸ ἐτῶν ἔχω δοκιμάσῃ διαδοχικῶς κτηνοτροφικὰ τεύτλα καὶ διάφορα τριφύλλια καὶ σανὸν ἀρχβοσίτου ξηρικά. — Ὑπάρχουν περίοδοι ἐξαιρετικαὶ κατὰ τὰς ὁποίας πράγματι τὰ προϊόντα ταῦτα ἐπιτυγχάνουν ἐπὶ δύο τρία ἔτη κατὰ σειράν, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ περίοδοι κατὰ τὰς ὁποίας οἰκτρῶς ἀποτυγχάνουν ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν. — Καὶ τότε δὴ τότε τὰ ἐξοχικὰ βουστάσια σείονται ἐκ θεμελίων, διότι μὲ τὴν ἀκριβείαν τοῦ σανοῦ συμβαδίζει καὶ ἡ ἀκριβεία τῶν ἀχύρων καὶ πιτύρων.

Τότε χαρὰ εἰς τὸν ποιμένα ὅστις «πέρνει τὰ μάτια του» καὶ φεύγει μετὰ των ποιμνίων του εἰς τὰ ὄρη φεύγων τὴν ὀργὴν τοῦ ἀπαισιῶς γελῶντος ἐπὶ τῆς ξηροκαμπίας κυανοῦ οὐρανοῦ, χαρὰ εἰς τὸν αἰπόλον ὅστις δὴγεί τὰς αἰγὰς του εἰς τοὺς λόφους ἐνθα ἀειθαλεῖς θάμνοι σφύζουν αἰγὰς καὶ τράγους ἀπὸ τοῦ θανάτου. Ἐκεῖ ὁ μαστὸς τῆς Ἀμαλθείας αἰγός δὲν ἀποστεροῦται μεθ' ὅλην τὴν ξηρασίαν, καὶ ὁ παγωνοφόρος τράγος ἐξαιρουμένη τοὺς σατυρικοὺς ἐρωτάς του, ἐνῶ ὁ πειναλέος ταῦρος μόλις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σύρεται κατόπιν τῶν ἰσχνῶν ὡς σκελετῶν ἐκ τῆς ἀνεπαρκούς τροφῆς ἀγελάδων του.

Ἄς θέσωμεν τὸ ζήτημα τῆς ἀγελάδος καὶ τοῦ γαλακτοῦ τῆς εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν.

Παντοῦ ὅπου τὸ γάλα εἶναι προωρισμένον διὰ κατανάλωσιν ἐν νωπῇ καταστάσει, ἢ ἀγελάς προάγεται εἰς πόλεις καὶ χωρία ἐκτοπιζούσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. —

Ὅπου ὅμως τὸ γάλα εἶναι προωρισμένον διὰ τυροκομίαν καὶ βουτυροκομίαν, οὐδέποτε θ' ἀντικαταστήσῃ τὰ «λιανὰ» κτήνη. — Τὸ μόνον μέσον νὰ διατηρῆ τις εἰς τὰς ἐξοχὰς ἀγελάδας χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνῃ ἐπὶ πολὺ τὴν δαπάνην τῆς διατηρήσεώς των, εἶναι νὰ ἔχῃ μεγαλωσμούς τοιαύτας καὶ νὰ τὰς μεταχειρίζεται τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα ὡς ἀροτριῶντα. Τὸ δὲ γάλα των χρησιμοποιεῖται καλῆτερον ὅταν ἀντὶ ν' ἀμέλγεται ἀφίεται εἰς τὸν μῶσχον, ὅστις οὕτω ταχέως καὶ ἀκόπως γίνονται προϊόντα μεγάλης ἀξίας.

P. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΟΙ ΓΟΗΤΕΣ ΤΩΝ ΟΦΘΩΝ

Εἰς τὸ ἐν Τύνιδι ἱνστιτούτῳ Παστέρ εἰσῆλθε πρὸ μικροῦ πρὸς θεραπείαν εἰς τῶν ἐπαγγελλομένων τὴν γοητείαν τῶν ὄψεων, ὅστις εἶχε δηχθῆ εἰς τὸν δάκτυλον ὑπὸ ἐχιδνῆς, τὴν ὁποίαν εἶχε συλλάβῃ. Ὁ ἰατρὸς Λοῶρ, διευθυντὴς τοῦ ἱνστιτούτου, παρέχει περιέργους περὶ αὐτοῦ πληροφορίας.

Κατήγατο ἐκ Μαρβόκου καὶ ἀνήκεν εἰς τὴν φυλὴν τῶν Αἰσάουκς, ὅπου ἰδιάζει ἡ γοητεία καὶ ἡ μαγνητεία τῶν ὄψεων, ἢν ἐκμανθάνουσι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ Οὐλάδ-Σιδι-Μωχμετ-Βέη-Αἰσά, μένοντος παρ' αὐτοῖς πρὸς σπουδὴν ἰκανὸν χρόνον.

Οὐδὲν κοινὸν ἔχει ἡ γοητεία μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν ὄψεων ἐπιρροὴν τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες μᾶλλον ἐξαιρουμένη εἰδὸς τι μαγνητισμοῦ ἐπ' αὐτῶν καὶ δύναται σήμερον μᾶλλον ὡς κοινοὶ ταχυδακτυλοφῶν νὰ θεωρηθῶσι παίζοντες μετ' ὄψεων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδελφῶν.

Ὁ εἰσελθὼν πρὸς θεραπείαν εἰς τὸ ἱνστιτούτον Παστέρ, ἐπειδὴ ἐροθῆθη εὐθὺς ὡς ἐδήχθη ὑπὸ τῆς ἐχιδνῆς, ἔλαβε μάχαιραν καὶ προσεπάθει ἐπακουμένη τὸν δάκτυλον ἐπὶ λίθου νὰ τὸν ἀποκόψῃ ἀνωθεν τῆς πληγῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μάχαιρα δὲν ἐκοπτεν, ἀπέσπασε διὰ τῶν ὀδόντων ἀποκόψας τὸ παθὸν μέλος.

Οὗτος ὠμολόγησεν ὅτι ἐπὶ μῆνας ἐτρέφετο μὲ ζῶντας ὄφεις, ἀλλὰ βαρυνθεὶς τὴν τροφήν ταύτην τοὺς ἐγκατέλειπεν. Συνήθισε δὲ νὰ τρώγῃ ἀκάνθας καὶ νὰ θραύῃ καὶ τρώγῃ ὕαλους, νὰ διατρύπῃ δὲ τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς βραχίονας δι' ἡλῶν καὶ καρφίδων καὶ ἐπεδείκνυε τὰς οὐλὰς τῶν πληγῶν.

Καθὰ παρατηρεῖ ὁ ἰατρὸς Λοῶρ, οἱ γοῆτες οὗτοι τῶν ὄψεων τρώγουσι σκουρπίους καὶ ὄφεις δηλητηριώδεις, ἀλλὰ δὲν διατρέχουσι κίνδυνον ἐξ αὐτῶν, διότι ἡ κατάποσις τοῦ δηλητηρίου δὲν εἶναι θανατηφόρος. Ἡ ἐκμύζησις δὲ γαλακτοῦ ὄψεων οὐδὲν κακὸν προξενεῖ, ἐὰν ἐνεργῆται ὑπὸ προσώπου τοῦ ὁποῖου τὸ στόμα εἶναι ἀπολύτως ὑγιές. Ἄν ὑπάρχῃ ὅμως ἡ παραμικρὰ πληγὴ, ἐπέρχεται μέγας κίνδυνος.

Κατὰ τοῦ δῆγματος τῶν ὄψεων καὶ τῶν ἐχιδνῶν μεταχειρίζονται σήμερον τὸν ἀντιδηλητηριώδη ὄφρον

του ἱατροῦ Καλμέτ, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἰνστιτούτου Παστέρ τῆς Ἀγγλίας. Ὁ ὁρρὸς οὗτος, ὅστις βασιζέται ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐφ' ὧν καὶ ὁ ἀντιδιφθεριτικὸς ὁρρὸς, πρέπει νὰ ἐγχύνηται εὐθὺς μετὰ τὸ δῆγμα εἰς τὸ σῶμα. Εἶνε δ' ἡ ἐξ αὐτοῦ θεραπεία ἀσφαλής.

Γ Ν Ω Μ Α Ι

ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Ἐν τῇ εὐτυχίᾳ χαιρεῖς ἔχων φίλον καὶ ἐν τῇ δυστυχίᾳ αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ.

Σενέκας

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἀπὸ τούτων Ἀθηναίους ἔλεγεν ὅτι ἐφ' ἀντάζετο μεγαλύτερον καὶ ὄραιότερον τὸ σῶμά του, ὁσάκις ἤκουεν ἐπαινουμένους τοὺς συμπολίτας του· τὸσον ἐγοπεύετο ἀπὸ τῆς πατριδος τὸν ἔπαινον, καὶ τοσοῦτον φρόνημα πρόπει νὰ λαμβάνωσιν αἱ ψυχαὶ τῶν νέων Ἑλλήνων, ὁσάκις βλέπουν, ὅτι αἱ μάλιστα θαυμαζόμενα σήμερα ἀπὸ τὰ φωτισμένα ἔθνη ἀνθρώπινα πράξεις εἶναι ἔργα τῶν προγόνων αὐτῶν.

Ἀδαμάντιος Κοραῖς

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀνατροφῆς κατορθώνομεν μόνον ὅ,τι ἐλπίζομεν.

Ο. Γερσέ

Ἀγαπῶ τὸν εὐδαίμονα καὶ ἥρεμον βίον τῶν ἀγροῶν, ὅπου καθ' ἑκάστην ἀνακαλύπτει τις ἐν τῇ παραγωγῇ τῆς φύσεως νέας ἀφορμὰς θαυμασμοῦ καὶ ὁ ἀνθρώπος εὐρίσκει ἀξίαν ἑαυτοῦ ἀσχολίαν εἰς ἀληθῆ πρόδοον καὶ πραγματικὰς βελτιώσεις.

Βαλζάν

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ὑγιεινὰ εἰδιτήρια τροχιοδρόμων.

Σήμερον ὅτε ἀπανταχοῦ ἐγείρεται μεγάλη προσοχὴ ὡς πρὸς τὰς κρατούσας ἀνθυγιεινάς συνθήκας εἰς τὰ ἀτμόπλοια, τοὺς σιδηροδρόμους καὶ τοὺς τροχιοδρόμους παρετηρήθη ὅτι λίαν ἐπιδραστικὴ εἶνε εἰς τοὺς τροχιοδρόμους ἡ χρῆσις τῶν μικρῶν τεμαχίων χάρτου τῶν χρησιμευόντων ὡς εἰσιτήρια καὶ τὰ ὅποια ἀποσπᾶ ἐκ τοῦ στελέχους ὁ ἀρμόδιος ὑπάλληλος βρέχων διὰ σιᾶλου τοὺς δακτύλους του. Ἐὰν τύχη ὁ ὑπάλληλος πάσχω, τὸ σιᾶλον ἐκεῖνο, τὸ ἐπικολῶμενον ἐπὶ τοῦ εἰσιτηρίου, εἶναι φορεὺς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀσθενείας. Διὰ τοῦτο εἰσηχθησαν ἐν Βερολίῳ εἰς τὰς κυριωτέρας γραμμὰς τῶν τροχιοδρόμων τὰ ὑγιεινὰ κληθέντα εἰσιτήρια, τὰ ὅποια οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι ἀποσπῶσι τῇ βοηθειᾷ σπόγγου, ὃν φέρουσιν ἐφ' ἑκτυτῶν καὶ διὰ τοῦ ὁποίου περιδρέχουσι τοὺς δακτύλους.

Ὁ λοιμὸς ἐν τῇ ἰστορίᾳ.

Ὡς γνωστόν, οἱ βακτηριολόγοι ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ ποντικοὶ εἶνε οἱ μεταδίδοντες τὸν λοιμὸν· πολλὰ δὲ πειράματα ἀπέδειξαν τοῦτο. Εἶνε περίεργον ὅτι τὴν ἐπιστημονικὴν ταύτην γνώμην ἐνισχύουσι λαϊκαὶ παραδόσεις, ὑπάρχουσαι παρὰ πολλοῖς τῶν ἐθνῶν. Οὕτως ἐν Γιουναί τῆς Κίνας ὁ λοιμὸς λέ-

γεται ἀσθένεια τῶν ποντικῶν. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Αἰγύπτῳ ὁ ποντικὸς ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ λοιμοῦ· καὶ ἐν Θήβαις ἐν τῷ ναῷ τοῦ Φοᾶ ὁ δαίμων τῆς καταστροφῆς παρίστατο κρατῶν ποντικῶν εἰς τὰς χεῖρας. Τέλος ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναγράφεται ὅτι ὁ ἄγγελος τῆς καταστροφῆς ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ νυκτὶ ἐθανάτωσεν 185,000 Ἀσσυρίους ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ Σενεχεριδ. Ἄλλ' ἡ παράδοσις τῶν Αἰγυπτίων ἄλλως διηγεῖται τὸ πρᾶγμα. Ὁ Σενεχεριδ εἰσβαλὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ προτροπᾶν καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Νινευί, διότι ὁ θεὸς Φοᾶ ἀπέστειλεν ἐν μιᾷ νυκτὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Αἰγυπτίων χιλιάδας ποντικῶν. Ἄν οἱ ποντικοὶ οὗτοι ἦσαν τὸσον φοβεροὶ καὶ ἐπήνεγκον τὸν θάνατον, βεβαίως θὰ ἦσαν φορεῖς τοῦ λοιμοῦ.

Ὁ ἄνευ σύμμάτων τηλεγράφος.

Ὁ ἄνευ σύμμάτων τηλεγράφος τοῦ Μαρκόνι προοδεύει. Ἡδὴ αἱ δύο μεγάλα ἀγγλικὰ σιδηροδρομικὰ ἐταιρικὰ τῶν ΝΑ σιδηροδρόμων καὶ ἡ μεταξὺ Λονδίνου καὶ Τζάθαμ ὑπέγραψαν σύμβασιν μετὰ τῆς πρὸς τοῦτο συστάσεως τηλεγραφικῆς ἐταιρίας, ὅπως εἰσαχθῇ ἡ χρῆσις τοῦ τηλεγράφου τοῦ Μαρκόνι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀτμοπλοίων μεταξὺ Δούβρης καὶ Καλαί καὶ μεταξὺ Βουλόνης καὶ Φολκεστόνης. Διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης τὰ ἀτμόπλοια θὰ δύνανται νὰ συγκοινωνῶσι διαρκούντος τοῦ πλοῦ τῶν εἰτε μετὰ τῆς μιᾶς εἰτε μετὰ τῆς ἄλλης ὀψεως ἀφ' οἰουδήποτε σημείου. Εἰς μέγας ἰσθὸς θὰ ἐγκαταστῇ πρὸς τοῦτο ἐν Δούβρῃ μόνον, καὶ διὰ τὰς δύο γραμμὰς. Διαπραγματεύσεις διεξάγονται ὅπως ἐπεκταθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας καὶ μεταξὺ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς γραμμῆς Ὀστάνδης-Δούβρης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς τηλεγραφικῆς ταύτης συγκοινωνίας θὰ ποιηταὶ χρῆσις μόνον ἡ ὑπηρεσία, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ κινόν.

Τὸ τάξιμον τοῦ κουρέως.

Ὁ πρῶτος λαχνὸς τοῦ λαχείου τῶν Ἀρχαιοτήτων κατὰ τὴν τελευταίαν κλήρωσιν ἔλαχεν εἰς φιλιόθησκόν τινα κουρέα ἐκ Καλλιπόλεως διαμένοντα εἰς Σύρον. Τὰς 25 χιλιάδας δραχμῶν τοῦ λαχείου ὁ ἀγαθὸς Καλλιπολίτης διέθεσεν οὕτω: Διένειμα βοηθήματα εἰς τρεῖς ναοὺς τῆς Σύρου καὶ κατέθηκε χιλίας δραχμὰς πρὸς προίκοισιν μιᾶς βαπτιστικῆς αὐτοῦ, ἧτις ἀγεὶ σήμερον ἠλικίαν μόλις τριῶν μηνῶν, τὸ δὲ ἄλλο ποσόν, ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. δραχμῶν, ἐδώρησεν εἰς τὸν Ἅγιον Τάρον, ὅπου εὐρίσκεται ἀπὸ τινος μετὰ τῆς μητρὸς του, ἐκκληρῶν παλαιὸν τάξιμον.

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανὸς εἰς ἐκδήλωσιν τῆς εὐαρεσκείας του ὠνόμασε τὸν κουρέα Σταυροφόρον τοῦ Παναγίου Τάρου, ἀπονείμας εἰς αὐτὸν χρυσοῦν σταυρὸν, περιέχοντα τμήμα Τιμίου Ψύλου. Ἐγένετο δὲ καὶ ἰδιαιτέρα τελεστὴ εἰς τὸν Ἅγιον Τάρον ὑπὲρ τοῦ δωρητοῦ, ὅστις ἐξ εὐλαθείας θὰ μείνῃ εἰς τὰ ἅγια χώματα μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, φιλοξενούμενος ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Ἀγιοταρικῆς Ἀδελφότητος, ὅπως ἐορτάσῃ τὸ Πάσχα.